

אֵלֵינוּ יְדָרִים שְׁאֵדָם אֹכֵל פְּרוּתֵיהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה וְהַשְׁכֵּרוּ מִצֵּמַת לֵן לְשׁוֹלָם הַכֹּפֶא
וְתִלְמוּד תּוֹרָה בְּנֶגֶד בָּלָם

לזכר ולעילוי נשמת רבי יהושע השי"ר ריוזמן ז"ל, נלב"ע י' במנכת תשס"ט, ת.נ.צ.ב.ה.

בענין

פתיחת חלון

מול חלון או חצר חברו - ובדיני היזק ראייה

פתיחת חלון

מול חלון או חצר חברו - ובדיני היזק ראייה

א. תנן: "לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין", ואמרו בגמרא שאסור לפתוח חלון גם כנגד חצר חברו, משום היזק ראייה.

ב. ועוד תנן: "לא יפתח אדם לחצר השותפין, פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון. אבל פותח הוא לרשות הרבים, פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון". דין זה נלמד מהפסוק: "וַיֵּרָא [בלעם] אֶת יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשֶׁבֶט־יִשְׂרָאֵל - ראה שאין פתחי אהליהם מכוונים זה לזה.

ג. ונחלקו הראשונים, האם גדר האיסור לפתוח חלון כנגד חלון הוא **משום צניעות**, או מדין **היזק ראייה** [שתלוי בקפידה]. נפקא מינה, לדין 'חזקה' בפתיחת חלון, ואם מועילה בזה מחילה.

ד. בזמנינו לא מקפידים על איסור התורה לפתוח פתח כנגד פתח **בחדרי המדרגות** - וצ"ב על מה סמכו.

ה. ועוד צ"ב מה יסוד ההיתר למנהג הרווח כיום, לבנות בנין שחלונותיו ומרפסותיו מכוונים כנגד החלונות והמרפסות שבבניינים הסמוכים.

ו. פתיחת חלון מעל מרפסת חברו.

ז. ובתוך כך יבוררו דיני היזק ראייה:

- גדר היזק ראייה - דין מזיק בגופו, או מניעת השתמשות.
- שיעור ההרחקה מחמת היזק ראייה.
- האם מחיצת זכוכית אטומה מועילה לסילוק היזק ראייה.
- דיני היזק ראייה ארעי או קבוע [האיסור לעמוד מול בית חברו ולהסתכל שם, אפילו באופן ארעי].
- האם מנהג קובע בדין היזק ראייה [ודין חצר השותפין בזמנינו].

דף ס' ע"א. הא דאמרין אבל פותח הוא לרשות הרבים פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון משום דאמר ליה סוף סוף הא בעית לאצטנועי מבני רשות הרבים, [ו]בשהן נמוכין וסמוכין לקרקע קאמר. ולא כדברי הרב רבי שמואל זכורנו לברכה שאמר רוכבי סוסים וגמלים רואין בתוך חלונותיך, שהרי אמרו בהדיא בפרק קמא (לעיל ו, ז) בשני בתים בשני צידי רשות הרבים דלא מצי למימר ליה סוף סוף הא (בעינן) [בעית] לאצטנועי מבני רשות הרבים משום דאמר ליה בני רשות הרבים ביממא חזו ליה) בליליא לא חזו לי וכולה מילתא כדאיתא התם, כל שכן דיכול למימר ליה בני רשות הרבים כי לא רכבי גמלי לא חזו לי.

אלא הכא בדחזו ליה בין רוכבין בין מהלכין כי מעייני וכי לא מעייני, ביממא ובליליא, כגון שהיה פתחו נמוך וחלונו נמוכה, וכל שהוא קטן ואין אדם נכנס ויוצא בו נקרא חלון בכל מקום, ומשכחת לה כגון שהיה רשות הרבים גבוהה. ואין זה צריך לפנינו.

לקרא דוירא את ישראל אמנתי דלא יפתח קא מיייתין ליה, דמייירי בין לפתח כנגד פתח בין בחלון כנגד חלון, אלמא תריוויהו חד טעמא נינהו וחד דינא נינהו. הני מילי לכתחילה דומיא דמתני' דמיייתין לה עלויה דמייירי לכתחילה, אבל לענין חזקה הא כדאיתא והא כדאיתא (כדברירנא) בפירקין לעיל.

וכי תימא אי מידי דאית ביה איסורא הוא ולא משתרי במחילה, כי מירצו תריוויהו בהכי נמי אנן היכי שבקינן להו. ³³⁹ שאני הכא דהרחקה יתירא הוא, משום דלא איפשר להו לאשתמושי תריוויהו בההוא דוכתא דמטי ליה היוק ראייה דרך צניעות, מיהו כיון דאיפשר דמסליק כל חד מינייהו תשמישיה מההוא דוכתא בעידנא דמשתמש ביה חבריה, ואניס נפשיה דלא לאהדורי אפיה להדי ההוא דוכתא דמטי ליה היוק ראייה. אי נמי דלא לשתמש חד מינייהו אלא בההוא דוכתא [דלא] (דאית) מיניה היוק ראייה ולא בההוא דוכתא דמטי ליה היוק ראייה. ליכא מדינא לעכובי עליהו דיכלי למימר אנן מזדהרין בנפשין דלא לאשתמושי אלא דרך צניעות. ועוד דלאו כל הרחקה יתירא כיפי עליה בי דינא, אלא מידי דברירא מילתא דאית בה לידי הרגל עבירה.

(רפ) הרי אמרו לא יפתח אדם לחצר השותפין פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון. מנא הני מילי. א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן אמר קרא וישא כלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו ותהי עליו רוח אלהים, מה ראה ראה שאין פתחיהן מכוונין זה לזה אמר ר' אבין הללו שתשרה עליהן שכינה.

מהא שמעינן דבהא איסורא נמי איכא משום צניעותא דנשי, ואנשי דאחזיק נמי לא מהניא ביה חזקה. דאי ס"ד לענין דינא בלחוד קאמרין, מאי ראוין הללו שתשרה עליהן שכינה. דמשמע טעמא דאין פתחיהן מכוונין זה לזה, הא לאו הכי לא. ואי טעמא דדינא ותו לא, כי מכוונין נמי אמאי אין ראוין דילמא ממחל הוא דמחלי גבי הדדי. אטו מאן דמחיל היוזיקה גבי חבריה גריעותא היא, אלא משום דלאו מידי דמשתריא במחילה הוא.

³³⁸ ודוקא גבי פתח כנגד פתח דלא סגי דלא מסתכל (ההוא) [וה"ה] גבי חצר שיש בה דין חלוקה וגבי גגין העשויין לדירה דכולהו חד טעמא נינהו כדברירנא בפרק השותפין (אות לס). אבל גבי חלון דאיפשר ליה לאשתמושי ולא ליסתכל ברשותא דחבריה, אנשי דלכתחילה יכול למחות אי אחזיק ביה קימא ליה חזקה כדברירנא בפירקין ובפרק השותפין. ואע"ג דכי מיייתין

(יד) לא יפתח אדם לחצר השותפין פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון. היה קטן לא יעשנו גדול אחד לא יעשנו שנים. אבל פותח לרה"ר פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון. היה קטן עושה אותו גדול אחד עושה אותו שנים. מדקתני רישא לא יפתח אדם לחצר השותפין פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון, מכלל דאי בעי למפתח שלא כנגד פתחו של חבריו ושלא כנגד חלונותיו של חבריו לא מצי מעכב. והא אנן תנן לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין לקח בית בחצר אחרת לא יפתחנו לחצר השותפין. אלא מסתברא דכי אצטריך מתני' דהכא לאשמעינן, כגון דהיה ליה פיתחא וחלונות בחצר השותפין ובעא לשנוייהו מדוכתיהו לדוכתא אחרינא. בחצר ולמסתמינהו לקמאי לגמרי, דאי מפיש בהיוקא כגון דפתח פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון מצו לעכובי עליה ואי לא לא מצו לעכובי עליה. וה"ה היכא דהו ליה פתחא וחלונות בחצר השותפין דסתמינהו ולא פרץ את פצימיהו ופתח חבריה פתחא וחלונות כנגד ההוא פתח סתום וכנגד ההוא חלון סתום וחזייה האי ושתיק ליה והשתא קא אתי מאריה האי פתח סתום והאי חלון סתום למפתחיהו. לית ליה רשותא למפתח פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון, אלא דינא הוא דפתח להו שלא כנגד פתחו של חבריו. דכי תנן לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין, הני מילי היכא דקא אתי לספויי חלון או פתחא דלא הוה ביה מקמי הכין, אבל אם היה סתום ובקש לפתחו אין בני חצר מעכבין עליו. ובדין הוא דלפתחיה דוכתא דהוה מעיקרא, אלא משום היוק ראייה דינא הוא דלישני ליה מדוכתיה. דהא בלאו הכי נמי אי הוי פתחו ובעי לשנוי מדוכתיה, כי לא מתוסף מחמתיה היוק ראייה ולא פסידא מאנפא אחרינא הדין עמו. תדע מדקתני סופא היה קטן לא יעשנו גדול, גדול הוא דלא עבד ליה הא לשנוי מדוכתיה הדין עמו, דהא לגבי ההוא תוספת דגדול שנוי דוכתא הוא.

וטעמא משום דהוי גדול ונפיש היוזיקה, הא לאו הכי מצי עבד. וטעמא דסיפא דקתני אבל פותח הוא לרה"ר פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון, משום דאמר ליה סוף סוף לאו קא בעית אצטנועי מבני רשות הרבים, וכ"ש בהיה קטן דעושה אותו גדול אפילו כזה כנגד זה מהאי טעמא. ומדאיירי סיפא גבי היתירא ברה"ר דגבי מבוי סתום כי האי גוונא אתי ואפילו קטן לא יעשנו גדול אחד לא יעשנו שנים. ודוקא כזה כנגד זה משום הוק ראייה דפתח וחלון דומיא דרשות הרבים, ותנא סיפא לגלויי רישא דאשמעינן לחצר השותפין והוא הדין למבוי. והאי השותפין אצטריכא ליה גבי פתח כנגד פתח וכ"ש מבוי, משום דאיכא היוק ראייה בחצר וליכא היוק ראייה במבוי דלא עדיף מגגין שאינן עשויין [לדירה]. וכיון דלא מצי אמר [סוף] סוף לאו קא בעית אצטנועי מנאי במבוי. פשיטא לן דכיון דלחצר השותפין דאיכא היוק ראייה בחצר לא יפתח פתח כנגד פתח ולא מצי אמר ליה סוף סוף לאו קא בעית אצטנועי מנאי בחצר, כ"ש במבוי דלית ביה היוק ראייה במבוי דלא יפתח פתח כנגד פתחו וחלון כנגד חלון, דהא לא מצי אמר ליה סוף סוף לאו קא בעית אצטנועי מנאי במבוי. ולא דמי לרה"ר דאמר ליה סוף סוף לאו קא בעית אצטנועי מבני רשות הרבים, דשאני רשות הרבים דנפיש בה עוברים ושבים. אלא בהא מילתא בחצר השותפין וכבר ארוחנא בה במכילתין דפירקא קמא בשמעתא דרבוי דרך טפי.

השלחן כאן. ועיי"ש שהביא מספר לחם רב למחר"א אדריב ס"י קמ"ד שהקשה סמיות הטור דבס"י קמ"ד הביא שיטת הרא"ש דל"פ חזקה לה"ר. והכא הביא לרמ"ה. ולמבואר ברבינו כאן לק"מ. ועיי"ש שם מתשובת הריטב"א והוכחא בב"י.

³³⁹ וכוה כתב רבינו בתשובותיו ס"י רפ"א דאין החזקה קימת אלא להשתמש תשמיש שאינו מזיק בראיה. אבל תשמיש שמרגילו להיוק חברו בראיה, הגיוק יכול לעכב עליו שהראיה עצמה אסורה עיי"ש.

³³⁷ נראה דכך צריך להגיה. וכן מתבאר מדברי רבינו לעיל ובפרק לא יחפור. והפרישה אות (ג) כתב להגיה לפי דפוס אונישפורג "דרין".

³³⁸ הטור בס"י קנ"ד הביא שיטת רבינו. ומדברי רבינו הכא מוכח דלא ככ"ח שם סק"ה דר"ל דרבינו בשטת הרא"י מיגאש והרא"ש דאיכא חזקה לה"ר. וכן מוכח דלא כסמ"ע סק"ה דר"ל דמודה רבינו דמהני קנין לה"ר ודוקא חזקה הוא דלא מהני. וכבר העיר בזה בערך

יש חזקה לראייה שאע"פ שאין אדם רשאי לפתוח חלון לחצר חבירו אם פתח והחזיק בו מועיל:

אין אדם רשאי לפתוח חלון לחצר חבירו ואפילו לחצר שותפו נמי לא יפתח וכן אם קנה בית אצל ביתו אינו רשאי לפתחו לחצר השותפין שכ"א מבני החצר אין לו רשות לשנות בו כלל אלא כמו שבנאוהו או קנאוהו או ירשוהו יש להם לנהוג בו. ואפילו אם יש לאחד פתח או חלון פתוח לחצר אינו רשאי להוסיף עליו כלל ולא לעשות מאחד שנים אפילו שאינו מתרבה בפתיחתו כגון שעשה מאחד של שמונה שנים מד' ד'. והרמב"ם כתב רצה לשנות חלונו בין למעלה בין למטה אפילו היתה גדולה ואמר אסתום זו ואפתח אחרת קטנה בעל החצר מעכב עליו ע"כ ורוצה לומר אפתח אחרת קטנה במקום אחר:

וחלון כנגד חלון או פתח כנגד פתח לא יעשה כלל אפי' שיש לו רשות לפתוח החלון או הפתח ופרשב"ם שא"צ להרחיק אלא משהו זה מכנגד זה ובתוספתא אומר צריך להרחיק ד"א וכתב הרמ"ה דאפילו חזקה לא מהניא ביה כיון דבאיסור עשא ומיהו דוקא פתח כנגד פתח אבל חלון כנגד חלון דלא הוי כ"כ קפידא מהניא ביה חזקה ע"כ:

מותר לפתוח פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון ברה"ר דבלאו הכי צריך לשמור מבני רשות הרבים שמסתכלין לו לפיכך בעלייה גם ברשות הרבים אסור לפתוח כנגד חלונו של חבירו שבעלייתו וכתב הרמב"ן ז"ל דאפי' החלוני הבתים אם הם גבוהים קצת ואין בני רשות הרבים ההולכין שם יכולים להסתכל אסור אף על פי שהרוכבין יכולין להסתכל שאין זה תדיר ואין מותר אלא בנמוכין במקום שההולכין יכולין לראות:

שאלה לאדוני אבי הרא"ש ז"ל (כלל ק' סימן ג) ששאלת מה שהתירו חכמים לפתוח פתח כנגד פתח ברשות הרבים אם צריך שיהיה רחב ט"ז אמה כרשות הרבים של שבת. תשובה לא בעי רוחב ט"ז אמה דאפילו שאינו רחב ט"ז אמה כיון שיש לכל אדם רשות לילך שם אין אדם רגיל לעשות תשמיש צנוע פן יראוהו עוברי דרכים לפיכך מותר לפתוח פתח כנגד פתח:

וחנות אסור לפתוח פתח כנגד פתח חבירו אפילו ברשות הרבים לפי שיושב שם תמיד ורואהו: כתב ה"ר יהודה ברצלוני דמבוי המפולש דינו כרשות הרבים ושאל מפולש דינו כחצר:

בית יוסף

ז. יש חזקה לראייה וכו'. היינו לדעת ר"י הלוי והרא"ש אבל לא לדעת הר"ף והרמב"ן כמ"ש בסימן זה (סי"ז) בס"ד: ג. אין אדם רשאי לפתוח. משנה סוף פרק חזקת (ב"ב נט:). לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין. ומפרש בגמרא דאפילו לחצר חבירו לא יפתח חצר השותפין נקט לרבנותא אע"ג דמצי אמר ליה בלאו הכי מצי בעית לאצטנועי מינאי בחצר שאני יכול לראותך דרך פתח ביתי וא"כ אין לך היזק חדש מצד פתיחת החלונות אפי"ה לא יפתח משום דאמר ליה אידך עד השתא בבית לא בעינא איצטנועי מינך השתא אפילו בבית בעינא איצטנועי מינך. ופירש ר"ש כי הוינא בבית לא הוה בעינא איצטנועי מינך שלא תדאני דרך חלונותיך אי נמי עד האידנא כי הוית בבית לא בעינא איצטנועי מינך השתא אפילו כשאתה בבית בעינא לאיצטנועי מינך:

לאחר פתח. משנה פרק חזקת (ס). לא יפתח אדם לחצר השותפין פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון היה קטן לא יעשנו גדול אחד לא יעשנו שנים. ואסיקנא בגמרא דאי הוה ליה תרי פתחי בר תרתי תרתי אמות לא לישוייה חד פיתחא בר ארבעי דאמר ליה בפיתחא זוטרא מצינא לאיצטנועי מינך בפיתחא רבה לא מצינא לאיצטנועי מינך. וכן אי הוה ליה חד פיתחא בר תמני אמות לא לישוייה תרי בני ארבעי אמות משום דאמר ליה בחד פיתחא מצינא איצטנועי. מינך בתרי לא מצינא לאיצטנועי מינך. ופירש ר"ש בחד פיתחא מצינא איצטנועי. כשהוא נעול יכולני להשתמש בחצר אי נמי להשתמש שלא כנגדו אבל בשני פתחים לא מצינא לאיצטנועי כל כך דאפילו אם האחד נעול יהיה השני פתוח:

ג. וחלון כנגד חלון. משנה (ס). כתבתיה בסמוך (ס"ד) לא יפתח אדם לחצר השותפין פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון: ומ"ש רבינו אפילו שיש לו רשות. פשוט הוא דבלא רשות אפילו פתח שלא כנגד פתח או חלון שלא כנגד חלון אסור לפתוח כדנתן לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין כמ"ש בסמוך (ס"ב) אלא הכא במאי עסקינן כשנתנו לו בני החצר רשות לפתוח פתח או חלון ואפילו הכי יכולים לעכב עליו שלא יפתח פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון: וכתב

נמוקי יוסף (לב. ד"ה מתני' פתח) בשם הריטב"א (ס. סוד"ה לא) דהיכא שבאו שנים לפתוח בבת אחת יעשו פשרה ביניהם ובמקום שאחד מהם אינו חסר כופין אותו על מדת סדום: ופירש רשב"ם (ד"ה חלון) שאין צריך להרחיק אלא משהו. כתב עליו

הרמב"ן (נט. סוד"ה הא) וטעמו משום דאף על גב דכי מרחיק משהו אכתי חזי ליה כיון שאינו רואהו בדרך תשמישו תדיר אינו יכול לעכב עליו לפי שאינו יכול לומר שלא תסתכל בי לדעת משום דאמר ליה אי בעינא לאסתכלי בקי יכול אני לעמוד בחצר ולהסתכל בקי ולפיכך אינו יכול למחות בו שהרי אין ריבוי היזק. אבל לחצר חבירו לעולם ירחיק עד שלא יחזיק ראות בו כלל ומה שאמרו (ו:) זה עושה מעקה לחצי גג זה עושה מעקה לחצי גג ומעדיף ופירש רש"י ושוב לא יראנו להדיא. גגים שאינם עשויים כל כך לתשמיש כיון שהרחיק ברוב הגג אינו יכול לכופו ביותר. והוצרכתי לכתוב זה מפני שהטעה מקצת התלמידים. והרב אב"ד פירש מעדיף עד שלא יראו זה את זה כלל כפי ריחוק הגגין וארכן ועיקר, עכ"ל. וכיוצא בדבר הרמב"ן כתב הרב המגיד בפרק ה' מהלכות שכנים (ה"ו) בשם הרשב"א (ס. ד"ה מתני') וכן כתב נמוקי יוסף (שם):

והרשב"א (ס. ד"ה מתני') וכן כתב נמוקי יוסף (שם): וכתב הרמ"ה (סי' רפ) דאפילו חזקה וכו'. מדברי רשב"ם נראה דחזקה לא מהניא בין בפתח בין בחלון שכתב (ס). לא יפתח לחצר השותפין אפילו היכא דיש לו חזקה עד כאן. וטעמא דאף על פי שהחזיק יכול למחות משום דהיזק ראייה אין לו חזקה. ובדק הביתו ובסימן זה (סי"ז) אכתוב דהלכה כדברי האומרים דיש חזקה להיזק ראייה כל שידע הניזק ושתק ועד כאן:

מ מחאה נב: אחא דאמרין הא בעית לאצטנועי מבני רשות הרבים, פירשו רבנן סבוראי דוקא דליכא היזק ראייה ולא מנכרא היזיקא אבל מנכרא היזיקא לא עכ"ל. ואני שמעתי ולא אבין היכי משכחת לה פתח כנגד פתח שלא יהא בו היזק ראייה. ואפשר לומר דסבירא ליה כרשב"ם דבהרחקת משהו סגי: ומ"ש בשם הרמב"ן דאפילו בחלוני הבתים אם הם גבוהים קצת וכו'. כן כתב בחידושי (ס. ד"ה הא) והקשה על רשב"ם (ד"ה סוף) שפירש שכל שרוכבי סוסים וגמלים יכולים לראות רשאי לפתוח. ואף על פי שדברי הרא"ש (שם) כדברי רשב"ם סמך רבינו על דברי הרמב"ן שדחה דברי רשב"ם והקשה עליהם. וכן כתב הרב המגיד בפרק ה' מהלכות שכנים (ה"ו) וכן כתב הרשב"א בתשובה (ח"ב סי' קעח) וזה לשונו ודאמרין פותח אדם פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון ברשות הרבים ההיא בפתיחים וחלונות הנמוכים שבני רשות הרבים רואים שם להדיא דרך הילוכן בין שהעומדים תוך הבית עומדים בין יושבין בין ביום בין בלילה עכ"ל וכן כתב רבינו ירוחם (נתיב לא ח"ו קא ע"י) דמיידי בשאינו גבוה ד' אמות שרואין אותו בני רשות הרבים: שאלה לאדוני אבי ז"ל. וכן כתב נמוקי יוסף סוף פרק חזקת (לב. ד"ה מתני' פתח) בשם הרשב"א דלא אמרו ט"ז אמה אלא לענין שבת:

שלא להכניס לאחרים בציתו כי יקלקלו את חלק ציתו מחמת ריבוי הדיורים ולא אמר דיוכל למלאות את ציתו אכסנאים ודיורים אלא כשהצית הוא לו לבדו ודוקא מחמת ריבוי דיורים הוא דמצי למחות אפילו השותף שאינו דר עמו צית וכמ"ש אבל כשרואה א' מהשותפין להושיב אחרים במקומו ולא ירצה בדיורים לא מצי השותף השני לעכב עליו אפי' אותו השותף השני דר שם ולומר עמך אני יכול לדור ולא עס זה שאתה רואה להכניס במקומך כי דוקא בשני שוכרים הדין כן וכמ"ש הטור והמחבר לקמן בסי' שט"ו ולא בשותפים בגוף הדין דהא אם ראה יכול למכור חלקו לזה שמכניס ואם אין השותף רואה לדור עמו יחלק עמו הדין במדה או בגוד איגוד משא"כ בשני שוכרים וכמ"ש

(ג) לא יפתח אדם חלון ב"ע' צמח' ג (ג) [ח] ה' 'לא יפתח אדם ו' חלון לחצר חבירו ט (ט) [ח] 'ואפילו אחד מהשותפים בחצר שבקש מהר"ט ספ"ו ופ"ח וס' ק"ו:

לפתוח לו חלון בתוך ביתו לחצו [1] מעכב עליו שותפו
 [10] מפני שמסתכל בו ממנו יראם פתח יסתרם [11] יראם נתנו לו השותפים בחצר רשות לפתוח
 חלון או פתח רשאי והוא שלא יפתח פתח כנגד פתח או חלון כנגד חלון: הגה (ה) (כא) ופסח כנגד
 פסח י (יב) לא מאי זיתן חסדן כגד חלון (כ"י) כסם רשעים" (כ) וי"א חלון נגד חלון מבי (טור) נגד
 הרמה (ה) [12] ואם נאוי שיהיה לפתוח צד אחד פתח או חלון נגד חלון או חלון נגד חלון או חלון נגד חלון
 (ג) ו' חופץ על דעת קדוש [13] ואם שיהיה פתח חסדים יעשו פשרה ביניהם (כ"י) פ' חוקת) יא חסד
 (יד) ירחיק משהו זה מנגד זה [14] יראם הוא לחצר אחרת שנתנו לו רשות לפתוח פתח או חלון

באר הגולה

[illegible]

והר"ל שלא היו פתחיהן מכווין זה כנגד זה ומה"ט נראה דאפי' כשיש עדים שממל לו או שנמל לו שטר וקנין ע"ז לא מהני כיון דיש איסור בדבר אבל לה"א דס"ל דבחלון כנגד חלון מהני וס"ל דהאיסור בקפידא תליא ומ"ה בחלון נגד חלון דלא רגילי להקפיד כ"כ מהני בזה חוקק ס"ל נמי דמהני אפי' בפתח נגד פתח מחילה גמורה או שטר וקנין דלא עדיפי מקוטרא וצ"ח הכסא ועד"ר: **יא א"א** ירחיק משהו ב'י. הא דסגי בחצר השותפין בהרחקת משהו ובחצר אחרת צריך להרחיק עד שלא יוכל

מאירת עינים   חושן משפט קנר הלכות נזקי שכנים   שפתי כהן   צא

לברות וכדמסיק המחבר הטעם מובאר בחדושי הרמב"ן ז"ל בדחלך השוטפין אע"פ
לחמי חיז ליה מ"מ כיון דאינו חיז ליה דרך תשיבו דחיר אינו יכול לעכב עליו
לומר תסמכל כי לדעתך דיאמר אי בעינא לאסתכלוי קך לדעת יכול אני לכנס לחצר
לאסתכל קך שהרי הוא שותף עמו בחצר משא"כ בפתח חלוניו לחצר האחרת כו'

צריך להרחיק מכנגד פתחו או חלונו של חבירו עד

שלא יוכל לראות בו כלל סֵאבֵל פּוֹתַח אֲדָם [ח] לִרְאֵה
פֶתַח בֵּית כְּנֻגַּד פֶתַח בֵּית וַחֲלוֹן כְּנֻגַּד חֲלוֹן

יב (ד' 1) (טו) [מ] "אם אינם [א] גבורים ד' אמות מפני שאומר לו הריני כאחד מבני ר"ה שרואים אותך: הנה

(טו) והבא לבנות ראשון צעליה אם חצירו שכנגדו יכול לעבד עליו לומר היום או מחר אפתה ג"כ ותעבד עלי (ד) ע"ל ס' זה סעיף י"ד ט"ו

(ו) פִּישׁ מִי [י] שְׂאוֹמֵר שְׂדֵינוּ כַּרְ"ה [כט] זָוִיאָא שְׂכַל וְלִמְבוּי כָּל שֵׁשׁ לִמְטָה זִמְמוֹ ג' בְּתִים יו"א יו"ז [כת]

שאינו מפולש אין דינו כרשות הרבים (ז) (י) [ל] פסח
 לר"ה יש בה [יא] היזק ראיה לחזר שצדד רה"ר שנגדו חצרו יכול

למחות בו (נ"י ומרדכי פ"ק דכ"ב וד"ע מלקדוק הפוסקים*)
 [ח] קראע"פ כן לא יפתח אדם יג חנות [ב] כנגד פתח

ואם מחל לו לראות צדיקו דהא לעמוד ולהסתכל
אם מחל ביה חזקה וטענה וכמ"ס מור"ם
וזה יושב בחנותו כל היום ומביט בפתח או בחלון חבירו
ע

שלא יהא יכול לראות בו כלל: [לנ] ("א שרץ [יג] ליזהר אל כנגד צדאיה הדיא **יד** כיון שאין לו טענה)

ד (ח) ט (יט) ה' היה [יד] פתח של אחד מהשותפין בה

ס"ו כתב דלכ"ע אסור לעמוד בחלון ולראות בחצר כו' ולא הזכיר שם דהיינו דוקא ראייה דנחשש עליה כנגד וגם קשה כנגד דנחשש כנגד אינו שייך כ"א במי שאינו משגיח בדבר אסור ויראה בני אדם עליו יותר מיראה שמים וצאדם כזה לא

ספור לעמוד נגד בית חבירו להסמכל דרך שם מפני שיחא נחשד בעיני הצריות שעומד שם כדי לראות והשתא א"ש דתלהו בנת

[illegible]

שם. וע"ז ה"י שם מכאן נראה שצריך לזהר מלהשתכל בו. בדברי הג"ה דמרו"ה הג"ל מוכחצן נראה מוכח דהו"א שגם בזה יתבאר מהו המלך המשיח. ומה שכתבנו בזה דמ"ז ח"י כגל האתר דמרו"ה

א. ממשם צורך השימוש מזה יש ללמוד דאסור לבני אדם לעשות כן דאע"ג דאין כוונתו לראות אלא שעוסק בשימוש וק"ל

צב   שפתי כהן   חושן משפט קנר הלכות נזקי שפנים   מאירת עינים

(ט) אבל הרי 'ב' פתחים ב'ו'. אין זה נש"ס שלנו וגם ב"ו ז"ל טעה בזה וע' במש"ו מהר"ן ששון שהלריך בזה: (י) הרי שפתח ח"ו ב'ו'. ע' במש"ו מב"ט להסמכות בעלמא בלי כוונת ראות ומ"ס הג"י ומור"ס אסור להסמכת בבית חצירו ל' איסור וגם כ' ל' מלהסמכת ולא כתב ל' לראות דלשון הסמכת שייך לומר

ח"ב בשאלות השניות סג"ג וז"ל א"ל וצמח"ש רשד"ס ס"י רנ"ד וצמח"ש ומהר"ט
ס"י ק"י וס"י ק"ד וצמח"ש ר"ש כהן ס"ב ס"א וסר"ח וצמח"ש מהר"י לצית לוי ס"י
וגם זיל צמר טעמו ודוק: **טו** בפתח אחד אני יכול ל'הסתר בו. דנפסת א' אף

שוחטפו אומר לו בפתח קטן אני יכול להסתר ממך בשעת חשומיך ואני נדול להחבר ממך בפתח גדול "אז" הנה

[illegible]

יכול האכל מי שהיה לו (נ) פתח קטן לר"ה ורצה להרחיבו או היה רחב ורצה לעשותו שנים ואין חבירו פתח קטן. נראה פשוט לדקוק בזה"ל הדין שם ממחלה פתח או חלון גדול הוא דיכול (דף נ"ט פ"א) ובר אילעא וכן בלבוש ומעטס הוא:

שכנגדו מעבב עליו [ג] ואצ"ל בני ר"ה שאינם יבולים
לעבב עליו [ג] (היה לו פסח [א] גדול [ב] (כא) יכול לעשות

שם פתח קטן י' [לה] חלל לא במקום אחר (טור וד"י בשם הרמב"ם):

שו"ע הרב

סימן ח' דיני נזקי ממון

חושן משפט

ל"ז משנה כ"ב ס' ע"א
 ד"ח רמ"א טו"ש ס' י'
 ק"ד ל"ט ע"ש כמ"ע
 פ' גמ' שם מא' רמב"ן
 רש"ב

ואפילו נתן לו חבריו רשות לפתוח חלון לחצירו לא נתנה לו אלא לאורה אבל (סו) אסור לו לעמוד בחלון לראות בחצר חבריו:

יב' ולפיכך אסור לפתוח פתח כנגד פתח [כא] וחלון [כב] כנגד חלון שלא יראה אחד מעשיו של חבריו ואפי' שניהם מתרצים (ל"ח סו) יש אוסרים ל"ט שאין זו מדרת צניעות שיראה זה תשמישו של זה כל היום * ואמרו חכמים וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו ראה שאין פתחי אהליהם מכוונים זה כנגד זה אמר ראויים הללו שתשרה עליהם שכניה ואפי' רה"ר מפסקת ביניהם אסורים לפתוח (סח) חלון (סז) כנגד חלון *אם החלונות גבוהות שאין בני רה"ר יכולין

אמרי יעקב

מיד: (סו) אסור לו לעמוד כדי שלא יזיקנו בראייתו, ובהו. איסורא קעביד, ולא מהני ליה חזקה ויכול בעל החצר למחות בו (רמ"א קנ"ד סעי' ז'), והיזק ראייה (קו) הוי כגיריה דיליה, (קז) ואין מניחין אותו להיות יורה חיצים בחבירו: יב' (סו) יש אוסרים. דאיסור (קט) דאורייתא הוא, ואפילו שטר וקנין לא. מהני, (קט) וי"א דהאיסור בקפיצא תליא, ולכן מועיל ריצוני, ולא עדיף מהיזק עשן או שאר היזק, ומה שנהגו היום לבנות בתים משותפים והחדר מדרגות עשוי פתח כנגד פתח, אפשר דזה גם ע"פ דעה ראשונה, משום (קי) דבזמנינו בדרך כלל בכניסת הבית יש הול או פרוזדור, שאין רגילים לעשות שם תשמישים צנועים: (סח) חלון. מי שבא לפתוח חלון נגד חבריו, גם אם רוצה לעשותו גבוה, חבירו מעכב עליו בטענה שאתה מזיק לי בראיה, ואע"פ שהוא גבוה תעלה בסולם ותראה (ש"ע ס' קנ"ד סעי' ז'): (סז) כנגד חלון. כשם שיכול למחות במי שרוצה לפתוח חלון שלא יזיקנו בהיזק ראייה, כך מי שיש לו חלון יכול למחות (קיל) במי שרוצה לבנות כותל כנגד חלונו, שלא יאפיל עליו, וצריך ההוא להרחיק את כותלו מנגד החלון לכה"פ ד' אמות, (קיז) וה"ה אם נוטע אילן סמוך לחלונו ומאפילו, אם הוא אילן עב וגדול. ולהיפך להדליק אור בביתו או בחצירו בלילה, והאור נכנס לבית חבריו ומפריע לו לישון, (קיח) נראה דכיון דיכול הלה להאפיל שלא יכנס האור לביתו, הרי בזה אמרינן דהיזק צריך להרחיק עצמו, (קיד) ומשמע מדברי הפוסקים שלא חששו להיזק אור, דאם הרחיק ד' אמות מהחלון, שרי לבנות כותל אף שהוא מונע אור מחבירו, (קטו) ומ"מ בזמנינו יש לעיין

שער הציון

(קה) סמ"ע ס"ק י"ט, ושם כמז דגס כסייעו לר"ך חזקה, והט"ז כמז דכסייעו מיד הוי חזקה, אבל נמיה"מ ס"ק י"א השיג עליו. (קו) שו"ת ה"ה"ש כלל ק' ס' ה'. (קז) שו"ת הרי"ט ס' תקי"ז. (קח) עיין נמיה"מ קנ"ד ס"ק י"ב. (קט) סמ"ע שם ס"ק י'. (קי) עיין פתחי חושן פ"ד ס"ק ד'. (קיל) שו"ע קנ"ד סעי' כ"א. (קיז) שו"ת שנת יעקב ח"א ס' קנ"ט, הוצא נפ"ת שם ס"ק י"א. (קיח) פתחי חושן פ"ד ס"ק נ"ו. (קיד) וז"ל פתחי חושן שם, ועיין שו"ע ס' קנ"ד סעי' כ"ה דרמ"א. (קטו) כוללנ"ד

ליקוטים

צ"ע, ויש לרזן בזה [סן] לפי ראות עיני המורה. דייר שרוצה לבנות על הגג אינו יכול לכפות על השכנים שימכרו לו את חלקם וחובתם בנגד רק בדרך שכנוע ורצון טוב (שו"ת שבט הלוי ח"ה ס' רצ"ט אר"ג), וע"ש באות א' לגבי לבנות נגד הסכמת השכנים אי שייך לומר דכופין על מידת סדום, [סן] דס"ל דזה לא שייך שיוותר אדם משלו ממש ממעט כופין על מידת סדום ע"ש. במקום שאין חבריו רשאי לבנות ע"פ דין, רשאי לפנות לעיריה או לשלטון לעכב עליו, ומ"מ אם אפשר ראוי לפנות מקודם לב"ה, ובמקום שע"פ הדין מותר לו לבנות ורק ע"פ החוק אסור לו והדבר גורם לו איזה נזק או סבל [סמן] צ"ע אם מותר לו לפנות לעיריה כדי לעכב הדבר, וכגון שכן [סמן] מחצר אחרת שמתקרב אליו בבניית קיר ומונע ממנו אור או מאפיל עליו, אף שמרחיק ממנו ד' אמות וע"פ הדין אין בידו למחות, (ורוקא אם בונה בלי חלון עיין ביאורים ד"ה אין לחוש) מ"מ אם ע"פ החוק אינו רשאי לעשות כן, אולי אין

אמר
 יעקב

מקורות

[סג] עיין שו"ע ס' קנ"ג סעיף י"ג ובהגה ס' שס"ג סעיף ו', שו"ת נוב"ז מ"ח ס' כ"ד, בית אפרים ס' מ"ט, פרט מט"א ח"א ס' ק"ג, שו"ת מהרש"ס ח"ב ס' קנ"ג. [סד] עיין שו"ע ס' קנ"ד סעי' י"ב. [סה] עיין פתחי חושן פ"ג ס"ק א'. [סז] עיין לקמן מש"כ בשם השג"ת הלוי. [סן] וחס' הדבר נעשה ע"י צ"ד שהוא מקובל צניע ע"י כל המוגים או ע"י כל הצמדי דיינים יחד יתכן דלפטר אלל לפי המציאות זה קשה ע"ש. ודלה מקורות לקמן ס' ט', מ"ה. [סמן] עיין שו"ת אגני"ל אר"ח ס' ל"ז אות ו' ופת"ח פ"ג ס"ק א'. [סמן] דמאזות חצר ע"פ רוב אינו רשאי עיין לעיל בשם השג"ת הלוי.

שו"ע הרב

סימן ח' דיני נזקי ממון

חושן משפט

[בג] לראות בהם כ"כ דרך הילוכם (ע) וקרקעות בתיהם הן גבוהות מקרקע רה"ר שהם יכולים לראות בהם אבל אם (עא) בני רה"ר יכולים לראות בהם דרך הילוכם * אין לחוש אפי' בחלון כנגד חלון מג שהרי סוף סוף צריך להיות צנוע בתשמישו מפני בני רשות הרבים העוברים שם כל היום ואצ"ל בפתח כנגד פתח שהם נמוכים יותר:

אמרי יעקב

בזה ותלוי במנהג המקום: (ע) וקרקעות בתיהם הן גבוהות. פ"י כיון דקרקע בתיהם גבוה משל ר"ה, (קטו) ויש מקום בביתו שאינו נראה לעוברי ר"ה, שאינו צריך להיות צנוע מהם, וזה כן רואהו דרך חלונו, יוצא שהוא גורם לו היזק ראייה, שהרי אינו יכול לומר לו הריני כאחד מבני ר"ה שרואים אותך:

שער הציון

(קטו) ועיין נמיה"מ ס' קנ"ד ס"ק ז' שהחזיק בשעט הש"ך דלא כהסמ"ע ע"ש. (קיח) שו"ע ס' קנ"ד סעי' ג'.

מב טור מ"ח ב'
 רש"ב"א מג גמלא שם
 מד נ"י רמ"א שם
 מה סמ"ע

שאלות ותשובות

חלק שני - סימן רנ

מהרי"ט צהלון

מפסיקות, אפילו רחוק יכול למחות הלה מטעם היזק ראייה, שהרי לא נתנו בו חז"ל שיעור, אלא כל מקום שיש היזק ראייה, על המזיק להרחיק עצמו. וגם משנה שלימה היא, אבל פותח לרשות הרבים פתח כנגד פתח דאמרי ליה סוף סוף בעית לאצטנועי מבני רשות הרבים, הא לאו הכי כגון שהפתח למעלה מעשר אמות או ד' וליכא היזק ראייה מבני רשות הרבים, יכול למחות, אפילו רשות הרבים מפסיק. ואני מצאתי בתוספתא לא יפתח אדם פתח על גבי פתח חברו ופתח על גבי חלון, וחכמים מתירין, ובלבד שירחיק ארבע אמות. ופירש מורי זלה"ה דהא דסגי ליה בד' אמות היינו כשבונה בתוך שלו ד' אמות, אבל כשבונה על המיצר, שייך היזק ראייה אפילו הרחקת טובא, כדתניא והחלונות מכנגדן ארבע אמות שמא יאפיל ואפילו הכי צריך ד' אמות למעלה כדי שלא יציץ ויראה. וההיא מתניתין מיירי בבונה על המצר דלא סגי ליה בהרחקת ארבע אמות, אבל בכונה סגי ליה בד' אמות כדי שלא תהא מתניתין כיחידא, עד כאן לשונו.

הרי ראיית המרדכי זלה"ה היא ממה שחייב להרחיק אפילו רשות הרבים מפסיק ביניהם, ורשות הרבים ידוע שרחבה שש עשר אמה. אם כן משמע דאפילו ברחוק יותר מארבע אמות יש היזק ראייה.

ולענין הדין בריחוק היזק ראייה כבר כתבתי דברי המרדכי ז"ל, והכל לפי ראות עיני הדיין ורוחב ביתו. ואם יש מנהג בעיר קבוע הולכים אחריו. אמנם לענין הדין היזק ראייה אין לו שיעור, ומה גם כמה שכתב הרשב"א זלה"ה שהוא דבר האסור וצריך האדם למנוע עצמו ממנו אפילו לא יערער חברו היזק ראייה אסור, כן כתב הרשב"א ז"ל בשיטת בבא בתרא פרקא קמא עיין עליו.

וכבר ביארנו שאם יש מנהג בעיר הולכים אחריו. ובארצנו צפת אמת מעולם לא שמענו ולא בא לידינו קביעת הזק ראייה ברחוק מקום הרבה. וצור ישראל יצילנו משגיאות ויראנו מתורתו נפלאות אמן.

כה מעתיר
הצעיר יום טוב צהלון

נדרשתי לאשר שאלוני לבי ורעיוני זה כמ' נסתפקתי אם יש שיעור להיזק ראייה. כי כפי מה שנראה מנהג פשוט אין מקפידין, אלא דוקא כשפותחין חלון על חצר חברו הסמוך לו. אבל אם יש חצר רחוק הרבה, וזה קרע לו חלון בביתו אין מוחה. דאם לא כן אין לדבר סוף, דשלטא עינא אפילו כמה מילין, וזה אין הדעת סובלו שמי שהוא דר בסוף העיר יערער על מי שפותח חלונות בראש הומיות העיר, הרחק כמה מילין.

ואומר כתב הרמב"ם זלה"ה פ"ג מהלכות שכנים ה"ה, וכן שני בתים זה בצד זה והיו גגיהם עשויים לדירה, אפילו היו בשני צדי רשות הרבים זה עושה מעקה לחצי גגו שהוא דר בו, וזה עושה מעקה לחצי גגו, וזה שלא כנגד זה ומעדיף, כדי שלא יראו זה את זה. ואף על פי שבני רשות הרבים רואים אותו יכול כל אחד לומר לחברו אלו אין רואים אותי אלא ביום בעת שאעמוד על גג, ואתה רואה אותי תמיד. וכתב הרב המגיד ז"ל וזה לשונו, אעפ"י שבני רשות הרבים וכו' מפורש בגמרא (בבא בתרא ו.) וכתבו ז"ל מיהא שמעינן דשתי תצרות הסמוכות זו לזו אע"ג דהעלינה גבוהה ד' אמות, התחתון זקוק לעלין להיזק ראייה וכו', וכדתנן בפרק חזקת הבתים (ס.) פותח פתח וכו' ואמרין מאי טעמא דאמר סוף סוף הא בעית אצטנועי מבני רשות הרבים. ותו שמעינן מינה דהיזק ראייה אין לו שיעור ואפילו בית רחוקה מבית גג מגג וגג לחצר רחוקים כמה, זקוקים הם לד' אמות כל שזה יכול לראות בתשמיש חברו, עכ"ל הרשב"א זלה"ה.

וראוי להבין, מנא שמעינן מהכא הך מילתא דאפילו רחוקים הרבה. אדרבא, הרמב"ם זלה"ה כתב שני בתים זה בצד זה, משמע שאינם רחוקים. וכן לקמן כתב גג הסמוך לחצר חברו, משמע דוקא סמוך, אבל מנא לן מהכא דאפילו רחוקים הרבה.

וכדי לעמוד על עיקרן של דברים צריך להציג לפניך דברי המרדכי ז"ל פירקא קמא דבבא בתרא וז"ל, אם רשות הרבים וחצרות

חזון

בבא בתרא סימן יב

איש

ליחזר שלא לאסחכולי בשעת תשמישו נגד חלונות ה"ה צהלון נגד חלונות של חברו, ואע"ג דאיכא איסורא מ"מ אם הסכימו י"ל דמחרין מלהסחל או מחרין מלעשות מיני דכלע וזאי אפשר לכופו, והנה דין פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון שלמדו חכמים מקרא ודאי איסורא איכא אפי' שניהם מסכימים, דאי משום היזק ראייה לא יתכן לה דשאלו בנמי מנה"מ, וכן ה"ל דלחזר רחוקי הללו כו' ע"כ משום נעושות, ולא משום דחזרו מעבד עליו, וכ"כ הרמ"ה, מיהו בזמן שהצדק נתן לו רשות ופתח אם באנו אח"כ לאוסרם, אין החיוב על אחד מכן לסתום אלא על שניהם ולר"ד גורל מי יעתיק פתחו למקום אחר וגם שניהם צריכים להשתקף בצולאות, ואמנם אם פתח שלא צרשית ואזו דניס אם בשתיקתו מחל לו צדא אמרינן דודאי לא מחל לו כיון דאיסורא הוא, וכן אפי' עשין האחרון שפתח צרשית ואפי' החזיק ג"ש אין לו חזקה וחצרו נאמן לעשון שפתח שלא צרשית, שאין לר"ד למחות כיון דאיסורא הוא, וכופין את השני לסתום.

והנה הרמ"ה דן צהלון נגד חלון בין לענין חזקה ובין לענין איסורא, וכתב דאין צ"ד כופין על זה דמלא למדכר צדוקה, וגרררר דחד טעמא הוא דכיון דאין כאן איסור צדוקה, שפיר י"ל דיש כאן חזקה, ואפשר דאין כן דעת שאר פוסקים דלא חילקו בין פתח נגד פתח לחלון נגד חלון, והדין עומד דכיון דאיסורא הוא אין לו חזקה.

ובסמ"ע סק"י כתב דלדעת קמיתא משום איסורא לא מהני קנין, ולמש"כ לעיל מהני קנין ואין כופין את האחרון לחזר אלא כופין שניהם, ואפשר כיון דהשני עשה צאיסור כופין אותו, ובניי בסוגיא ס' א' כתב ג"כ דלא מהני קנין וכייל ד' טעמים, אחד משום דמלא למימר סבור הייתי שאוכל לקבל, ואף אם בקושרא מהני קנין הכא איסורא, וזה נוטה כדברי הסמ"ע ואף שהג"י קאי בשעת רי"ף דלא מהני חזקה להחזק ראי' מ"מ הכא לענין קנין משמע דס"ל דמהני בלא איסורא, עוד כתב הסמ"ע דלדעת רמ"ה אין כאן איסור רק היזק ראייה משום קפידא דניחוק, והלכך אף בפתח נגד פתח מותר צמחל לו צהדיא, וברמ"ה מבואר דמורה בפתח ג"פ דאיסורא איכא ולא מהני מחילה, וכן צהלון ג"ח לכתחלה איסורא איכא אלא אי עבדי אי אפשר לכופו לסתום.

ג) קנ"ד ס"ג ואפי' אחד מהשותפין בחצר כו', למדנו דשנים שחלקו קרקע בשותפות כל אחד צוה צית ופתחו לחצר חבל אינו ראוי לפתוח חלונות [ויש לפי אם אחד ראה צפתים הרבה ואומר לשני גם אחד פתח כנגדו מהו, וכן אם רואה צפתה רבה וחצרו צפתה זועא מהו, ובגמ' ס' א' אמרו דאינו יכול להוכיח על מה שהחזיק, אלא לא נחבאר דין צפתה צעיר חדש שאין צד מנהג], וזה חלוי צמחגא שזין מנהג המקום שכל אחד פותח חלונות לחצר סתמה הכי הוא, ואאלנו שאין חנו רגילים צתשמיש לנוס בחצר נראה דסתמה הוא ע"ד לפתוח חלונות.

והנה צבאין לפתוח צב"א כל אחד צתאי ציתו, ושניהם רואין צד לפון או צד דרוס, כתב ריעצ"א דמפשינן ציניבן וכמש"כ הרמ"ה בסמוך, וגרררר דאם אי אפשר לפשר ציניבן, מעלין גורל כמבואר לק' ס' קנ"ט דזה חשיבא כחלוקה ולעולם צחלוקה היורשין והשותפין כשקובעין צ' חלקים שוין בשותפות, וכל אחד רואה בחצרו מן החלקים מעלין גורל.

והא דמעלין גורל ציניבן היינו דוקא צקנו החצר ע"מ כן שפתחו חלונות, או שמתעלמין צפתיה פתח, אלא בחצר שיכולין לעבד זא"ז צפתיה חלונות, ונחזרו שניהם לפתוח חלונות, ואינם משתוין ציניבן צמקום החלון, אם אחד אומר גם אני גם אחד לא תפתח אם לא תרשני צמקום שחפון דין עמו.

ד) שם צבאין וצפתה כנגד פתח לא מהני חזקה וה"ה צהלון נגד חלון, דין זה לא נחבאר ומה שלמד בצי" מלשון רש"ם כצד כצד הצ"ח והדרישה שאין כונת רש"ם שהחזיק צפתה כנגד פתח וחלון כנגד חלון, אלא כוונתו שיש לו חזקה לפתוח חלון בחצר, ואמנם עיקר הדין אמת, שהרי דעת הר"ף והרמב"ן והרש"א והרי"ע צ"א שאין חזקה אפי' צהלון לחצר ונהי דצהלון לחצר קי"ל כהר"י צ"מ והר"ם והר"ש דיש לו חזקה, מ"מ צהלון כנגד חלון דיש צו איסורא לא מלינו מי שפליג על הר"ף, וברמ"ה שהציא העור דסדר דצלון כנגד חלון יש לו חזקה כתב [ברמ"ה שדפס] כיון דצהלון בחצר למדנו דיש לו חזקה [דעתו ז"ל דלא כהר"ף] והטעם שאפשר לאדם

בבת
אחת

פתחי

נזקי שננים - פרק יד

היזק ראהי ואורה

חושן

- יב. לא אסרו לפתוח פתח או חלון כנגד בית חבירו, אלא כשאין רה"ר מפסקת ביניהם (כו). אבל כשיש רה"ר מפסקת, מותר לפתוח כשפתח חבירו או חלונו בד' אמות הסמוכים לקרקע רה"ר (כח).
- יג. מבי מפורש דינו כרה"ר, ואם אינו מפורש, יש אומרים שאם יש לפנים ממנו ג' בתים ריו כרה"ר (כט), ויש אומרים שכל שאינו מפורש אין דינו כרה"ר (ל).
- יד. אף כרה"ר מפסקת לא התירו אלא פתח בית, אבל אם רוצה לפתוח חנות, צריך להרחיק ממנו פתח או חלון חבירו עד שלא יוכלו לראות (לא).
- טו. אפילו יש לו כבר פתח או חלון (לב), אינו יכול להרחיבו (לג), ולא לחלקו (לד).
- טז. במקום שאסור לפתוח חלון (לח), אין ג'מ בגורל החלון ובגובהו מן הקרקע, שאפילו גבוה יותר מד' אמות מקרקע הבית יכול זה לומר שמא תעלה בסולם ותראה (לט).

היזק ראהי, דהיינו שהיה החלון רחוק ובא לקרבו, ועי"א שיש חילוק בין מקום פרוץ למקום סתום. ועי"א ד"ג כלל לא סימן ד, ועי"א חלקו בענין לבנות נגד חלקו. (כח) שו"ע סימן קנד סעיף ג, דהא בלא"ה צריך להצניע עצמו מפני בני רה"ר העוברים סמוך לפתחו או חלונו, וכ"ש אם היה לו פתח שיכול להרחיבו או לחלקו, כמ"ש בשריש שם סעיף ד (וכבר כתב בנה"מ דמשנה שאינה צריכה היא), וכ"כ בנה"ג. וכתב הסמ"ע דה"ה אם חלל הפתח או החלון הם בנבונים קצת מקרקע רה"ר, אם מחלול קצת ח"ך ד' אמות שוב יכולים בני רה"ר להסתכל דרך שם, והש"ך כתב שאין דבריו נכונים, והסכים הנה"מ לדעת הש"ך, משום שבני רה"ר אינם רואים רק כשמשתמש למטה, אבל למעלה אינם רואים, ואילו מפתח לפתח יוכל לראות גם כשמשתמש למעלה, ולכאורה סברת הסמ"ע נכונה, שהרי אדם המסתכל תוך החלון או הפתח רואה כל מה שבבית, ואף באלכסון מה שמעלה מכנגד עיניו, ואף כשאנו מבזיזים עינינו, ועי"א גיורלי שמואל, ועי"א ולפי"ז נראה לכאורה שאם חלל הפתח או החלון שפוחת עתה אינו עולה מעל ד' אמות, לכ"כ מותר, מיהו אפשר דדוקא גבי בני רה"ר שאינם מסתכלים בהדיא אלא דרך הילוכם אין דרכם לראות מה שמעלה מעיניהם, אבל כשיושב או עומד בבית ומסתכל דרך פתח או חלון קבוע יכול לראות כל מה באלכסון כלפי מעלה, ולסברת הש"ך והנה"מ אסור. ומשמע מדברי הרמ"א שם שאין בזה הלכה קבועה, וכל שנראה שפתח זה מדיקו יותר ממעבר בני רה"ר יכול לפתוח בידו, עי"א שו"ע סימן קנד סעיף רמב. (כט) שו"ע סימן קנד סעיף ג, דכיון שיש שם ג' בתים ה"ז כרכים ה"ז צריך להזהר מהם, ובמנח"מ כתב בשם שו"ת חסד לאברהם לדיעה זו דהיינו דוקא לענין לפתוח חלון כנגד חלון שביש לו רשות, אבל לפתוח למבוי דינו כחצר, והמנח"מ כתב שמדברי הרמ"א בשם ה"ה" לא משמע כן, ובשם המב"ש כתב שאם במבוי סתום יכול לפתוח חלון, וכתב שדבריו צ"ע. (ל) שו"ע שם, דדוקא במבוי של רבים צריך להזהר, אבל בלא"ה אין קביעות למקום רבים ונמצא זה מילקשות. (לא) שו"ע סימן קנד סעיף ג, שבני רה"ר אינם מעבירים אלא עוברים ושבים ואינם מביטים בו תמיד, וזה יושב בחנותו כל היום ומביט בפתח או בחלון חבירו, ואע"פ שגם בבית הוא קבוע, צריך לומר שבבית עוסק גם כשהוא עסוק רוב היום, אבל בחנות אינו עושה אלא יושב ומביט, ולפי"ז אפשר שבחנות ששופק שם, כגון ביחור וכו' צ"ע בזה מותר, ובעוה"ה"ש כתב שכל עסק קבוע אסור, וצ"ע מ"ש מבית. וכתב בנה"ג בשם מהר"ם גלאנטי שאם הפתח אינו כנגד החנות באופן שמגלה חסרי הבית, לכ"כ אינו נראה היזק, ועוד כתב שמתר הפתח פתח כנגד אוצר חבירו, ואינו יכול למעון שימצא לעשות שם בית דירה. (לב) ש"ך שם סק"ח, שחלון יש לו כל דין פתח בזה, ובפ"ש סק"ט כתב בשם רב אחר שפסק דה"ה אם היה חלון קבוע של זכוכית, ותעה רוצה לעשות בו צירים שיכול לפתחו יכול לכעב, שאינו דומה ראהי דרך זכוכית לראהי דרך חלון פתוח. ובשם שו"ת אבקת רובל סימן קכא כתב שאם רוצה לפתוח חלון ולתת בו זכוכית, אינו יכול לכעב עליו, מפני שמחיצה של זכוכית תוצתה ומפסקת בפני העין, ובלבד שתהיה סתומה כלי שום נזק, ואין לחוש שמא ישבר, מפני שזוהרה"ב של חלון חשכו, וככנה"ג סימן קנד למד גם מדברי הרמ"א ששון סימן קכב שכן דעת הרש"ם, אבל הש"ך כתב שחוששין שמא ישבר ויזיקנו, עי"א שו"ע, ועוד כתב בה"ב שיש עיוש"ש שבבית של ברזל בפני הזכוכית שלא חשבו ע"י אכנים, וגם שבבית שנוקיה דקם תוצתה בפני העין, וכתב הפת"ש שהזכוכית שה"ה איירי בה הייתה אטומה, אבל זכוכית שבנוגה ודאי שאינה תוצתה בפני היזק ראהי, ועי"א כסף הקדשים. כתב בשו"ת דברי מלכאל"ה סימן קכא שאם רוצה הפתח לעשות מחיצה באופן שלא יזיקנו בראהי, לכאורה נראה שיכול לכעב שמא תפול המחיצה וצ"ע, אבל באמת אינו יכול לפתוח, שהרי אילו בנה קודם המחיצה ואח"כ רוצה לפתוח חלון ודאי שאינו יכול לכעב עליו, ומאי נ"מ אם עושה המחיצה קודם או אח"כ, והביא בשם זכ"א שהכריע שא"צ לסתום, ובשם שו"ת דבר משה כתב שצריך לעשות גדר חזק וגם שטר, שאם תפול המחיצה מחזיר לבנותו, ובשם בשו"ת מכתם לודו ח"מ סימן כח הביא דברי רש"י משה וכתב שטר שבביתו שכל אימת שתחלקלך חלון ח"ך ג' ימים, ואף אם יעברו ג' ימים ואפילו כח שנים לא ישה לו טענה חזקה. (לג) שו"ע סימן קנד סעיף ד וסעיף יג, שכפתח רחב אפשר לראות יותר, ועי"א דני גיבה פרק ה הערה ב דרין פתחים מרין כופין על מדת סדום. (לד) שו"ע שם, שכשהפתח רחב אין דרכו להיות פתוח (מהי), משא"כ כשחלון הפתחים קטנים דרך לנתיב אחד מפתח סמ"ע. (לה) כה"מ שם סעיף ג גדול לא יעשה מהם שנים. (לו) שו"ע שם סעיף יג ורמ"א שם סעיף ד, ועי"א נה"מ שם סק"ט, וכתב בעריה"ש דה"ה אם היו לו שני פתחים ורוצה לסתום או להרחיב השני, ובלבד לו הטעם במקום זה כבר הורגל להצניע עצמו ולא במקום אחר, וככנה"ג מסתפק אם יכול לנתיב הפתח שיש לו חצר השותפין, ועי"א פרק טו. וכתב הסמ"ע ס"ק טז דה"ה אם היה פרוץ לגמרי ורוצה לעשות מחיצה ולפתוח בו פתח או חלון קטן יכול לכעב עליו, שכל מחיצה כלי אינו יכול להחזיק עליו ולעולם יוכל להבטו ממנו שיעשה מחיצה גמורה, משא"כ עתה יחזיק עליו בפתח או חלון זה ולא יוכל עזר למחות בו עוד (לכאורה יכול תתחל למחות שלא יחזיק), ועוד שער עתה היה נזהר מחיצה שיש להטעם שיש להטעם ועתה ישתמש והוא יוכל לראות בו דרך הפתח או החלון, וסברא זו צ"ע, ולפי דבריו נמצא שיכול לפתוח בו שלא יסגור מרפסת שיש לו. (לח) בשריש"ח כתב שבא לפתוח חלון לחצר חבירו, ולכאורה אם החשש שמא יעצמו על פסל ומשום חזק ראהי, ה"ה לחצר השותפין ה"ן, אמנם לפי דברי הקצת"ח שכתב הטעם משום דחסר קצת במה שמשתמש באויר חבירו, לא שייך טעם זה בחצר השותפין, וגם בנה"מ כשרוצה למצוא דצ' שאינו משתמש באויר חבירו לא נקט חצר השותפין, וצ"ע. (לט) שו"ע סימן קנד סעיף י, ובקצת"ח כתב בשם הרמב"ן שהשקש מ"ש במחיצה שבחצר שאין מחייבין אותו לבנות יותר מד' אמות, ועי"א ששם שאין חוששין שמא יעלה בסולם, ויזיק הרמב"ן אין דין להעמיד סולם בחצר, וכתב בקצת"ח שוליו דברי הרמב"ן אפשר לתרץ שכלא"ה אסור לפתוח חלון לחצר חבירו, מפני שמשתמש באויר, אלא משום שיש לאו משום חשש וסולם, שיש שאינו מחסור במה שמשתמש באויר, או דהנה וזה לא חסר וכיכב על מדת סדום, אבל כיון שיש חושש אפילו רחוק שיעלה בסולם, שוב אין זה מדה סדום, אבל בנה"מ כתב שהרמב"ן איירי אפילו באופן שאינו נזהר מאויר חצירו, כגון שמפסיק רה"ר, ואפ"ה אסור, וצ"ע הטעם משום שמא יעלה בסולם, ועי"א הקשה מ"ש במחיצה שבחצר, והוצרך לתרץ שאין דרך להעמיד סולם בחצר, ועי"א"י כתב הנה"מ שכתובות מותר לפתוח למעלה מד' אמות, ובעוה"ה"ש כתב שאין ראיית הנה"מ מברכת, שאם באנו לחוש שבחצר חבירו, איזה שיעור חלון גובה המחיצה, ועוד שאם יעלה בסולם יראה השכן שצד השני, משא"כ בבית יכול לראות באופן שזה לא יראהו, ומ"מ סיים הערה"ש שלא מצוינו מי שחלוק בזה.

- א. אמרו חז"ל היזק ראהי שמה היזק (א), ואסור לאדם להסתכל בחצר חבירו (ב), וכן יש להזהר מלהתעכב כנגד פתח בית חבירו או חצירו, ולראות אפילו קלה (ג).
- ב. אין פותחין פתח כנגד פתח חבירו או חלון כנגד חלון חבירו, אפילו כששניהם מתצרים (ד), אלא ירחיק משוה לצדדים (ה).
- ג. באים שניהם לפתוח בבית אחת, אם האחד יפסיד כשיפתח פתחו או חלונו במקום אחד, והשני לא יפסיד כשירחיק ממנו מקום של זה, כופין אותו להרחיק מדין זה ונזהר וזה לא חסר (ו), ואם שניהם חסרים יעשו פשרה ביניהם (ז).
- י. שותפים בחצר שרוצה אחד מהם לפתוח חלון מביתו לחצר, יכול השני לעכב עליו (כג), ואם נתנו לו רשות מותר, ובלבד שלא יפתח פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון א"כ ירחיק משוה (כד).
- יא. וכ"ש שאינו יכול לפתוח חלון או פתח לחצר אחרת (כה) שאין לו שותפות בה, ואפי"ה נתנו לו רשות לפתוח צריך להרחיק פתחו או חלונו עד שלא יוכל לראות כלל (כו).

(א) טור ריש סימן קנד, והיזק ראהי שדנו בגמרא ופוסקים אינו היזק ראהי של עין רעה, כעין מ"ש שאסור לעמוד על שדה חבירו בשנה עשומדת בקפותיה, וכו' צ"ע בזה, כמ"ש בפרק א, והיה נראה לומר שמושב היזק ראהי זה הוא שיש ראייתו אלא מבלי אלא חבירו מלהשתמש בביתו וחצירו כפי ראות עיניו, והוא ההיזק, וכן משמע בכמה אחרונים, ונראה פשוט דלא שייך תשלומין בהיזק ראהי, ועי"א מ"ש בזה בפרק א סעיף א ובהערה שם, ועי"א להלן הערה ג בענין היזק שמינה. (ב) רמ"א סימן קנד סעיף ג, ורמ"א כתב שאסור לעמוד בחלון ולראות בחצר חבירו כדי שלא יזיקנו בראייתו, וזה אסורא קא עביר, וכשו"ע הרב ה' נזקי ממון סעיף א' כתב, ואפי"ה בעסקיו ומעשיו של חבירו שאין בהם חשש היזק עין, אם עושה בביתו וברשותו אסור לראות שלא מדרתו, כי שמא אינו חפץ שידעו ממעשיו ומעסקיו, ועי"א חו"א ב"ק סימן י' דין היזק ראהי לעכור"ם. (ג) ברפ"א שם סעיף ג כתב, יש אומרים שצריך לזהר מהסתכל בבית חבירו עד שהוא נתפס כנגד בראהי הראי, ותמה הסמ"ע בדבריו, ועי"א פירש שאסור לעמוד אף שאינו מתכוין לראות ואפילו אינו רואה לשם, מ"מ יש להזהר שלא ינחשד בעיני הבריות שעומד כדי לראות, וזהו כותבו בשריש"ח שיהא נתפס עליו כנגב, וכן פירש בשריש"ח הרב, והוסיף, שאף בני רה"ר אינם רשאים לעמוד ולהסתכל, אלא כשרואים ראהי קלה דרך הילוכם אין לחוש, שהרי מזה אין יכול להזהר, וצריך להיות נזהר בחשמישו שראיה קלה בהם קשה עליו, והיינו שאם רוצה לעשות תשמיש בביתו שאף ראהי קלה חפצו עליו, וזהו הרה"ש בחשמישו, כיון שאי אפשר למנוע ראהי כזו מבני רה"ר, עי"א, אבל הט"ז פירש מ"ש הרמ"א עד שנתפס כנגב, שבא לומר בחומר האסור דרמי לנתפס כנגב, ויש לדייק שבראהי קלה נאמר לשון והירות, ובהסתכלות נאמר לשון איסור. (ד) שו"ע סימן קנד סעיף ג, וצ"ע לא מצאנו למה נקט דוקא פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון, ומה דין פתח כנגד חלון, יע"א להלן כמה פוסקים בחלוקה זו, ובשו"ע כתב אם נתנו לו השותפים בחצר רשות לפתוח חלון או פתח רשאי, והוא שלא יפתח פתח כנגד פתח או חלון כנגד חלון, ובשו"ע הרב ה' נזקי ממון סעיף י' כתב כן בשם יש אסורים, שאין זו מדה צניעות שיראהו או תשמישו של זה כל היום, וכמ"ש חז"ל גבי בלעם ראה שאין פתחי אליהם מכובדים גם כנגד זה, אמר ראייתם הללו תשמישו עליה שכנה, ומ"ש בשם יש אסורים נראה כוונתו למה שנתקו שם הפוסקים אם מתיי חזקה בחלון כנגד חלון (עי' להלן), וטעם מחלוקתם הוא אם לא יפתח ראהי אלא משום איסורא או משום קפידא, ובחלון לא יפתח קפידא כ"כ, וא"כ גם בפתח כנגד פתח כששניהם מתצרים מותר, אלא שלפי"ז כיון שסתם המחבר דלא מתיי תנית רשות לפתוח חלון כנגד חלון משמע דס"ל דאיסורא איכא, מיהו אפשר להשיע"ר לא איירי אלא ברשות לפתוח, ולא איירי ברשות לגבי שיעור ההרחקה, ועי"א לא ידעתי למה נתנו בימננו הלך בשכונות ושכונים לפתוח גם פתח כנגד פתח, ונראה שלא אמרו פתח כנגד פתח אלא כשחכמים ממש, אבל כשיש הפירש קצת ביריות או בגובה, שוב אין דין אלא פתח, ועוד נראה שפתח מרפסת אין דין כפתח לענין זה, ומה שנהגו לעשות פתח כנגד פתח בחדר מדרגות, לכאורה מותר, ואפשר שבנוגה בדרך כלל יש פירודור לפני הפתח, ושם אין תשמישים צנועים, ושכוב אין פתח כנגד פתח, ועי"א שכתבו ויראל ס"ל. וכתב בספ"ק הקדשים שלא אסור פתח כנגד פתח לאוסרים מטעם איסור ובין מטעם קפידא. (ה) שו"ע שם, והיינו שירחיק תחלת פתיחה של זה מכנגד סוף פתיחה של זה ועוד משוה, ומשמע שרשאי באלכסון אינו בכלל היזק ראהי, ועי"א להלן בדין ההרחקה שכאב לפתוח בחצר אחרת, ולכאורה נראה שאם שניהם מתצרים והטעם הוא משום צניעות בכל אופן די בהרחקה דשוב אין זה בכלל פתחים מכובדים, וכתב בכסף הקדשים דאע"פ שצדדים הם מרחיק קצת אין חוששין לראהי באלכסון, לענין גובה החלון אין לחלוק בזה, דאף אם תחתית החלון גבוה מעליו של השני יכול להסתכל, עי"א שו"ע, ונראה הכל לפי הענין, ועי"א להלן בדין חלון של זכוכית.

(ו) רמ"א סימן קנד סעיף ג, וכתב בנה"מ בזה דסמ"ק סעיף א בחלוקת קרקע שדעתה הראי והה"מ"א שם שאע"פ שאינו חסר כיון שיש לו זכות שאם יפול לו בגורל חלק זה יצטרך השני להעלות לו דמים, אין כופין אותו על כך, ומשמע שגם זכות שחבירו יעלה לו בדמים מיקרי חסר, וא"כ ה"ז גמא כן, וחז"ל דהכא איירי בשותפים שחלקו הפתח ולא עשה כחול, שמדינא אינם יכולים לעכב זה על זה שכבר מוזכר היזק ראהי, אלא משום שאסור להצטרף לו כנגד זה צריכים להרחיק, אבל אין לו שום זכות בגוף המקום, ורק מה שיכול להוציא מחבירו מנחה, זה לא מיקרי חסר, ולכ"כ כופין על מדת סדום (עי"א דני גיבה פרק ח סעיף ב, וצ"ע), ועוד כתב דהכא איירי באופן שאינו זוכה בחצר כנגד הפתח, וגם במ"ש הרמ"א שאם שניהם חסרים יעשו פשרה, ואין אומרים פללו גורל, כתב הנה"מ שלא היקנו גורל אלא בחלוקות שיש לו זכות בגוף הקרקע, משא"כ הכא, ועי"א להלן, ועי"א ערך ש"י לענין גורל. (ז) רמ"א שם, ונראה כוונתו שישלם האחד לחבירו קצת מהפסדו כמה שירחיק, ומשמע שאין כופין אותם על כך, ובנה"מ כתב שאם האחד חסר מעט והשני הרבה, אם זה משלים לו הפסד המרעט שיש לו, חזר לדין כופין על מדת סדום, וסיים דהיינו דוקא כשהחבירו הוא כפול, ובר"ש כתב דא"כ ע"י ההרחקה יפסיד בגוף הקרקע יכול זה לומר הקרקע שזה לו הרבה, עי"א שו"ע, וכתב בעריה"ש שאם שניהם אינם חסירים אין ב"ד מוכריים להוזהק להם, ומי שפתח ראשון צריך השני להרחיק, וצ"ע. (כג) שו"ע סימן קנד סעיף ג, ואע"פ שכלא"ה יש לו דמים רגל צריך להרחיק, יכול לומר שער תתחל לא היה צריך להזהר רק כשעבר, ועתה יצטרך להזהר לו חלון, ומבואר בראשונים שאף לדין דקד"ל כ"י יוסי שעל הגיזק להרחיק את עצמו (עי' פרק יג), היזק ראהי לא בכלל צד דליה שפוחת ר"ה, וכל שנה שרואהו הוא מדיק, ועל המדיק להרחיק עצמו, ועי"א רמ"א סימן קנד סוף סעיף טז, ועי"א להלן הערה טז, ובדין האחרונים בדין היזק ראהי. (כד) שו"ע שם, וכמו שנכתב לעיל. (כה) וכתב הטור בשם הרמ"א שאין ג'מ בגורל החצר, שאפילו אין בו שיעור חצר צ"ע בו היזק ראהי. (כו) שו"ע שם, שבחצר משותפת שכלא"ה יש שם דריסת רגל יכול לומר אם ברגזי ולהסתכל הרי אני יכול לעבור בחצר ולהסתכל, ולכן די בהרחקה משוה, אבל בחצר אחרת שאין לו שם דריסת רגל צריך להרחיק, וכן לא יראה שער תתחל לא היה צריך להזהר רק כשעבר, ועתה יצטרך להזהר לו חלון, כנגד פתח די בהרחקה משוה, ובחלון כנגד חלון צריך להרחיק שלא יראה כלל, עי"א שו"ע, (כז) ואין צריך שיהא רחב ט"ז אמה, אלא כל שיש לרבים רשות להלך שם אין אדם עושה תשמישים צנועים ומותר לפתוח, שהי דוקא כשהחבירו הוא כפול, ובר"ש כתב דא"כ ע"י ההרחקה יפסיד בגוף הקרקע יכול זה לומר להרחיק, ובשו"ת מהריט"ז סימן רג מסתפק אם יש שיעור במרחק לענין היזק ראהי, וכתב שהוא לפי ראות עיני הדיין. ועי"א נה"מ ריש סימן קנד ובפ"ש סימן קנד סק"ה שאפילו כונס לתוך שלו אינו יכול לפתוח, ודלא כסברת המדרכי שהביא הכ"י, ועי"א ערך ש"י סימן קנד סעיף ג, וכתב שם ד"ש שאסור לקרב

היזק ראייה

שאלה

ב. רשאי כל אדם לעבב את חברו מלפתוח חלק נוסף או להוסיף מרפסת לדירתו, גם כאשר הוא עושה זאת בשטח השייך לו, אם כתוצאה מכך יוכלו לראות משם את חדריו [של המעבב] או אפילו רק חלק מחדר שלא יכלו לראות לפני בניית החלק או המרפסת. גם אם הבונה יתלה וילונות על חלונות, או שיבנה את החלונות במקום הגבוה מקומת אדם כדי שהם יישמשו לו רק לכניסת אייר ואור - גם אז יכול הניזק לעבב עליו.

אמנם אם יעשה הבונה מחיצה קבועה או איטום אחר קבוע מול החלק או המרפסת שהוסיף, ועל ידי כך אי אפשר יהיה לראות דרכם את רשותו של חברו - אין הניזק רשאי לעבב עליו.²

ג. הניזק יכול למחול לקונה על היזק הראיה, אבל כדי שלא יוכל לחזור בו מהמחילה, צריך שיקנה לו זאת בקנין סודר, ורצוי גם לכתוב שטר על כך. גם במקרה זה עדיין אסור לבונה לעמוד בחלקו ולהסתכל לדירת חברו (כמבואר לעיל בסעיף א' ובמקורות).

ד. במקרה שניתן היה לראות לפני הבניה אותם חלקים בדירתו של הניזק מדירות אחרות, מרשות הרבים, או ממקומות אחרים בדירת הבונה - אין הניזק יכול לעבב עליו מלבנות מחמת טענת "היזק ראייה", כי גם לפני כן היה מנוע מלעשות במקומות אלו שימושים צנועים מפני ראיית האחרים (אלא אם כן יסגור את התריס וכדומה), נמצא שלא נוסף לו נזק מחמת הבניה החדשה.³

מקורות

2. מבואר בגמ' ב"ב (ס.) ובשו"ע ח"מ (סי' קנ"ד, סעיפים ג'-ו). ומבואר שם בפתיח תשובה (סי' ט) שהמוזק יכול לפתוח חלקו מול חלקו חברו רק אם יעשה מחיצה קבועה שאי אפשר להזיזה או להסתכל דרכה לדירת חברו, אבל אם עושה מחיצה ארעית כמו וילון או חלונות הזזה, מכיון שבדי המוזק להזיז את המחיצה ולהסתכל כשירצה הניזק לא יוכל להמנע מכך - אין מחיצה זו מועילה למניעת היזק ראייה, ויכול הניזק לעבב שלא יפתח חלקו כנגדו בצורה כזאת.

נציין, שמקובל היום בבתי הדין להציע למוזק שרצה לבנות חלקו, לעשות פתרון קבוע למניעת היזק ראייה לתועלת שני הצדדים. כלומר, מיד עם בניית החלק או המרפסת ע"י המוזק מול הבית של חברו, ילחם הבונה סורגים לפני כל השטח של החלק שהוא מוסיף, או יעשה את המעקה שלפני המרפסת שמוסיף, בגובה של כשני מטר (בערך) מקרקע המרפסת באופן כזה: את כל השלבים של הסורגים במקום לעשותם עגולים יעשה אותם פס שטוח ברוחב של כ-5 ס"מ לפחות, את השלבים ילחם למסגרת הברזל במרחק קרוב בין שליבה לשליבה, כך שבמקום שילחים אותם למסגרת באופן ישר נדחינו בוית של 90 מעלות) ילחם אותם למסגרת בוית של כ-45 מעלות לכיוון ההפוך שבו נמצא בית חברו, וע"י כך יצליח למנוע את ההסתכלות לדירת חברו שנמצאת ממול, כי כעת יוכל להסתכל דרך סורגים רק לצד ולא לבית חברו שנמצא ממול. ואם בית חברו נמצא בצד, אז יטה את השלבים בהטיה לצד השני כדי שלא יוכל לראות דרכם את בית חברו.

נמצא שצ"י כך, מצד אחד יוכלו להכנס לדירת הבונה אור ואייר, וכמו כן כמעט שאין הדבר פוגע ביופי של תוספת הבניה, וכן יוכלו לראות דרכם את נוף הר"ר בכיוון מסוים, ומצד שני, לא יוכלו בשום אופן להסתכל דרך החלק או המרפסת לדירת חברו אלא לצד שאינו משקיף על אף דירה, ויש כאן גם מחיצה קבועה שאין המוזק יכול להסירה.

לפיכך מי שעושה סורגים באופן זה, אפשר ברוב המקרים להחיר לו לכתחילה לבנות תוספת חלקו או מרפסת וכדומה, ואי אפשר למנוע ממנו מלבנות אם טענת התובע לעבב היא רק משום היזק ראייה. כמו כן, ישנם אופנים נוספים שאם המוזק יעשה מחיצה קבועה שדרכה לא יוכלו לראות את תוספת היזק הראיה שנגרם מחמת בנייתו - אי אפשר לעבב עליו מלבנות.

3. משנה וגמ' ב"ב (ס.) שבכל מקום שלא התווסף היזק ראייה מחמת הבניה אין הניזק יכול לעבב על המוזק מלבנות, מאחר והמוזק טוען כנגדו: ממילא לא היית יכול לעשות שימושים צנועים בביתך כי אחרים ראו אותך, אם כן אין אני מוזק אותך.

ולפי זה אם מחמת האחרים היה הניזק יכול לעשות שימושים צנועים ברוב החדר כי רק בפניה מסוימת ראו אותו, וכן אם בגלל האחרים רק בחדר אחד היה נמנע ממנו מלעשות שימושים צנועים, וכעת בגלל השני צריך הוא להצטנע בכל שטח החדר או גם בחדר נוסף וכד' - יכול הניזק לעבב על המוזק שלא יוסיף לו היזק ראייה.

האם רשאי אדם להסתכל לדירת חברו, או להוסיף לדירתו חלקו או מרפסת וכדומה מול חדריו של חברו, כאשר נגרמת מחמת תוספת זו אפשרות להסתכל לתוך דירת חברו?

תשובה

א. חז"ל אמרו: היזק ראייה - שמיא היזק. לפיכך אסור לכל אדם להסתכל לתוך דירתו של חברו ולראות מה שקורה ברשותו, מאחר ועל ידי כך הוא מגביל את חברו ומונע ממנו להשתמש בביתו ובחצריו כפי רצונו, ובפרט שנמנע ממנו לעשות כעת שימושים שהצניעות יפה להם.

גם במקרה שבעל הבית נתן לו רשות להסתכל לתוך ביתו, אסור לו (וכ"ש לאדם אחר) לעמוד ולהסתכל ישירות ולראות את הנעשה שם. כמו כן צריך כל אדם להמנע מלעמוד מול בית חברו ולהסתכל לשם אפילו באופן ארעי, כדי שלא יחשדו בו שמסתכל כדי לראות את תשמישיו הצנועים של חברו או כדי לגנוב מבית חברו.¹

מקורות

1. מבואר במשנה ובגמ' ב"ב (ס.) שלא יפתח אדם לחצר השותפים פתח כנגד פתח וחלקו כנגד חלקו, ומביאה על כך הגמ' את דברי ר' יוחנן, שהאיסור הנ"ל נלמד מבלעם שראה את ישראל שוכן לשבטיו ואין פתחי אהליהם מכוונים זה מול זה, לפיכך אמר: ראויים הללו שתשרה שכינה ביניהם.

מבואר בפוסקים שהאיסור הזה נובע משני טעמים: הן משום צניעות שזהו איסור בין אדם למקום, והן משום שעי' ההסתכלות לדירת חברו הוא מונע מהניזק להשתמש בשימושים מקובלים בחצריו וברכשו הפרטי, נמצא שהמסתכל גורם לו בכך נזק ממוני מצד הלכות נזק שכן שיהיה בין אדם לחברו, כמבואר בשו"ע ח"מ (סי' קנ"ד סעיף ג). והנה מאחר והיזק ראייה נחשב אצל חז"ל כנזק גדול וכאילו המוזק [שהוא המסתכל] זורק כל הזמן חיצים לביתו של הניזק, לפיכך אמרו חז"ל שאפילו אם הניזק הסכים שהמוזק יפתח חלקו מול חלקו ביתו שכבר היה קיים באותו מקום, בכל זאת יכול הוא לחזור בו מההסכמה שנתן אפילו לאחר שהמוזק בנה את החלקו, מכיון שכל יום מתחדש לו ע"י הראיה היזק חדש, ויכול הניזק לומר למוזק, אתמול יכולתי לסבול את הנזק והיום אני לא יכול לסבול את החיצים החדשים שאתה זורק לביתי.

לפיכך, אם המוזק ירצה לפתוח חלקו מול חלקו ביתו של חברו, יצטרך המוזק לעשות קנין סודר עם הניזק שהוא מוחל לו על הנזק שיוזק לו, ואז לא יוכל הניזק לחזור בו מהקנין כמבואר בשו"ע ח"מ (סי' קנ"ד סעיף לו). ועיין שם בנתיבות (סי' כ) שחידש, שאם המוזק קיבל הסכמה מהניזק לפתוח חלקו עד לפני שהיה לניזק חלקו כנגדו, במקרה כזה מספיקה מחילה בפני מצד הניזק שלא יוכל אח"כ להתחרט מהסכמתו ולא צריך לעשות קנין על כך. ורק אם יש כבר לניזק חלקו באותו מקום, אז צריך לקבל ממנו את המחילה ע"י קנין בדוקא כדי שלא יוכל לחזור בו מהמחילה וע"ש.

מבואר ברמ"א ח"מ (סי' קנ"ד סעיף ז) שאסור לאדם לעמוד בחלקו ביתו ולהסתכל לבית חברו, אפילו אם יש לו חזקה היתר לפתוח חלקו מול חלקו חברו. מכיון שיש כאן גם איסור של צניעות, וביחס לזה לא מועילה הרשות של הניזק, כי ההסתכלות היא איסור שבין אדם למקום ולא שייך שחברו יפקיע את האיסור הזה, כמבואר בפירוש הרשב"ם במשנה ב"ב (ס.) והרשות של הניזק או החזקה שיש למוזק מועילים, רק שיוכל המוזק לפתוח את החלקו מולו כדי שיכנסו לו אייר ואור ואין הניזק יכול לעבב בעדו מצד הלכות שכנים, אבל אין זה מתיר לו לעשות איסור של פגיעה בצניעות ישראל. ועיין בנתיבות בחידושים (סי' קנ"ד ס"ק יב) שיש אומרים שזה איסור דאורייתא, לכן לא שייך שאדם ימחול על האיסור הנ"ל. ומבואר בסמ"ע שם (סי' יד) שאפילו אם הרשה לו הניזק בפירוש להסתכל לביתו - אפילו הכי לא מועילה הרשות, ואסור להסתכל.

והנה הוסיף הרמ"א (סי' קנ"ד, סוף סעיף ג) שכל אדם צריך להזהר מלהסתכל לבית חברו [ואף אם הוא עומד ברה"י], אפילו אם הוא לא מתכוון לראות מה שקורה שם ואין בראייתו משום היזק ראייה או חוסר צניעות, בכל זאת, ימנע מלהסתכל כדי שאנשים לא יחשדו בו שהוא מתכוון לגנוב אצל חברו, או שהוא מעוניין לראות את תשמישיו הצנועים של חברו, אם אין לו טענה והסבר הניכרים לשאר בניא למה הוא מסתכל דוקא לכיוון הזה. ומבואר שם בסמ"ע (סי' יד) שהצורך להזהר קיים, אפילו אם הוא מסתכל באופן ארעי בלבד לכיוון בית חברו, וכן נקט שם גם בנתיבות בחידושים (סי' יח) וע"ש.

משפטי התורה - המשך

ג. קבלן רשאי לבנות בנין מגורים סמוך לבנין הקיים לידו ולבנות את החלונות והמרפסות כפי שתכנן, למרות שהם מצויים מול חלונות הבנין הסמוך. אמנם ראוי לתכנן מלכתחלה את הבניה באופן שימנע ככל האפשר את היזק הראיה⁴.

מקורות

4. המקור לזה מתוך מהר"ט צהלון סי' רנג, שכתב שם שאע"פ שלטענת היזק ראייה אין גבול לשיעור הרחקה ולא מספיק להרחיק ארבע אמות בלבד, כי השיעור הזה נאמר רק לצורך איור ואור אבל ההרחקה בגלל היזק ראייה היא עד המרחק שלא יראו מדירת המזיק את הנעשה בדירת הניזק, אך הכלל הוא, שאם יש מנהג בעיר לגבי היזק ראייה - הולכים אחריו, כמו שכותב שם שבזמנו בצפת המנהג היה שאי אפשר לעכב על בניית בתים מחמת היזק ראייה.
- הביאור בזה הוא, שאי אפשר לבנות עיר או שכונה באופן שלא יהיה היזק ראייה מדירה אחת לשניה, כי יצטרכו לשם כך להרחיק מרחק רב בין בנין לבנין, כי המרחק מפני היזק ראייה איננו רק ארבע אמות, אלא צריך להרחיק באופן שלא יראה אחד את חברו, דבר שאינו מציאותי בבניית עיר. לפיכך, כל מי שבא לגור בשכונה יודע מראש שבמגרש הפנוי לידו יתכן שיבנו בעתיד בניינים באופן שיוכלו להסתכל לחלונות, וכך הוא המנהג ועל דעת כן קנה הניזק את דירתו. כלומר, שהניזק מחל מראש על היזק ראייה בשעת הקנין על דירתו.
- ובפרט בזמן הזה, שמחמת המנהג שאי אפשר לעכב על הקבלן מלבנות חלונות בהתאם לרצונו, חייבו כל קבלן לעשות תריסים לחלונות חדריו המגורים, כך שמראש קנה הניזק את דירתו עם תריס המגן עליו מפני היזק ראייה אם יהיה לו מחמת בניית בנין מגורים שכבר נבנה הבנין.

קובץ בית הוראה הישר והטוב - חלק ה - עמ' צג

התקנת עין אלקטרונית בכניסה לבנין מגורים

שאלה

בעל מרפאה בדירה העומדת בתוך בנין מגורים התקין עין אלקטרונית בכניסה לבנין, בטענה שעקב דיסקרטיות הנצרכת לקליינטים המיוחדים של מרפאתו, הוא חייב לשמור שלא יפגשו זה את זה בבואם למרפאה, ולכן הוא חייב לראות זאת מבעוד מועד, בכדי להפנותם ליציאה חלופית וכיו"ב. מנגד טוענים דיירי הבית, שהדבר מהווה פגיעה בפרטיותם, בכך שהנ"ל יודע זמני כניסתם ויציאתם מביתם, ובפרט של בני ביתם (ודבר זה עשוי להזיק, הן מצד אי נוחות וצניעות כנ"ל, וכן מצד גורמים שונים העשויים להתחקות אחר שעות עבודה וכדומה) ואין הם רוצים להיות חשופים לצפייה ממושכת למאן דהוא, מעבר למקובל בבניינים אחרים. לחילופין מציע בעל המרפאה להתחייב שלא להפעילו רק בשעות המרפאה שאז אין הדבר מפריע כל כך לשכנים.

גרר איסור היזק ראייה בחצר

הנה ביסוד דינא דהיזק ראייה נאמר כמה טעמים, הסמ"ע בסימן שע"ח סק"ד כתב שהוא מטעם מניעת תשמיש "שע"י שמסחכל בו לא יעשה עסקיו בחצר מכח שבוש ממנו". ואילו בראשונים נראה שהוא היזק הגוף, שהרמב"ן בחידושי דף נ"ט כתב לבאר דברי הר"ף דלא מהני חזקה להז"ר שהוא משום דהוי נזק בגוף כקוטר דבית הכסא. וז"ל הרמב"ן שם "בהיזק ראייה דנזקי אדם באדם הוא, אי משום עין רעה אי משום לישנא בישא אי משום צניעותא, ועוד מי ידע כמה מטי ליה דלמחול, ועוד דאפילו מחל הניזק כיון דודאי אסור הוא למזיק להזיקו בראיה ולהסתכל בו לדעת ואין אדם יכול ליהזר בכך לעמוד כל היום בעצימת עינים, על כרחנו נאמר לזה סתום חלונך ואל תחטא תדיר, וזהו טעמם של גאונים שדנו ברכי הדרך אין לו חזקה מפני שהוא צער בגוף", עכ"ל.

וכן בנמוק"י ריש ב"ב כתב בשם הרמב"ן דהז"ר הוא נזקי אדם עצמו ולא נזקי ממנו.

ולחאמור, לטעם הסמ"ע לא מצאנו שיכול למנוע ממנו התקנת מעגל סגור אף שמצטער מכך שחבירו יודע זמני כניסה ויציאה שלו, כיון שאין בכך מניעת תשמיש כלל, שהרי לא ימנע משום כך מלצאת ולבוא לביתו, אא"כ הוא מאניני הדעת שמשום כך משנה זמני כניסתו או במצבים מיוחדים שאדם יעשה כל טעדיק שלא ירגישו ביציאתו. אולם לטעם הראשונים דהוי היזק בגוף אף שאין מנוע ממנו תשמיש, יכולין למנוע מטעם צער הגוף, ויתבאר לקמן. אמנם יתכן שגם לסמ"ע כשיש היזק הגוף יכול למנוע ממנו מלהזיקו.

היזק ראייה ארעי או קבוע

ואין בעל המרפאה יכול לטעון, שבלא"ה הרי כל הרוצה לראות את הנכנס בחדר מדרגות אין מי

שימנענו מלעמוד שם ולראות, וא"כ מה הוסיף בנזקו. דזה אינו, שאינו דומה הרואה כל הזמן ללא הגבלה כרואה לפרקים, ועוד דכשעומד שם הרואה, גם העובר רואהו ונזהר ממנו. וכל שמתרבה ההז"ר בין בזווית ראייה חדשות ובין בזמן ההסתכלות יכולין השכנים לעכב.

וראייה לזה מהא שכתב המחבר בסימן קנ"ד סעיף ד': היה פתח של אחד מהשותפין בחצר קטן, אינו יכול להרחיבו, שהרי שותפו אומר לו: בפתח קטן אני יכול להסתור ממך בשעת תשמיש, ואיני יכול להסתור ממך בפתח גדול. ואם היה הפתח גדול, לא יעשנו שנים, שהרי אומר לו בפתח אחד אני יכול להסתור, בשנים איני יכול. וביאר בסמ"ע [סקט"ו] ואחריו בנתיבות המשפט חידושים ס"ק כ': דפתח אחד אין דרך להניח פתוח תמיד, משא"כ שני פתחים דרך להניח אחד פתוח.

ובן הוא להדיא בשולחן ערוך סימן קנ"ד סעיף ג' לגבי הדין שמותר

לממונו, ואיסורא. דכל המציץ בחצר חבירו בשעה שהוא עושה מילי דצניעותא ומתבייש בזה ה"ז צערא דגופא, ובוה כו"ע מודו שהז"ר שמה היזק, אלא דהאי מ"ד דסובר הז"ר לא שמה היזק סובר דחבירו יכול להזהר שלא לעשות מילי דצניעות בחצירו. וביאר שם שלכן לא מהני מנהג שלא לגדור בחצר כיון שהי צערא דגופא. וא"כ לפ"ז בדבר שא"א להזהר כגון בזה שאין לו דרך אחרת לצאת מביתו מבלי שחבירו יכיר בו ע"י המעגל הסגור, כיון שמתבייש בזה אפשר דה"ז כצערא דגופא ולכו"ע שמה היזק.

מענת בעל המרפאה שאינו מפעילו רק בשעות המרפאה

על הצעת בעל המרפאה שמכיון שהמעגל סגור עובד רק בשעות המרפאה בלבד, יתחייב שלא להפעילו בשאר השעות, נראה שיכולים השכנים להתנגד, מטעם שאין יכולים להשגיח ע"ז, או מטעם שלפעמים ישתנה שעות המרפאה.

שו"מ בשו"ת בעי חיי ח"ב סימן מ"ט שדן בשאלה כזו ואף יותר מזה, ששם היה המעשה שאחד שפתח חלון נוסף בעלייה, שמשם רואים לאיצטבא שמנגד שמשמש בה חבירו, והיתה הטענה שהוא נמצא שם רק בשבתות ובימות החול סגור. ובתשובתו דחה זה מכמה טעמים והם:

א. דבהיזק ראייה לא נתנו חכמים דבריהם לשיעורין, ואף הז"ר לשעה קלה ואף שאינו תמיד היזק.

ב. דיכול לפותחה מתי שירצה, ואין לסמוך שיעמיד שומרים שלא יפתח רק בשבת.

ג. דאדרבה בחלון שאינו פתוח תמיד יותר קשה להיזהר, שאינו יודע מתי מסתכל.

וברידן הדבר גרע שהרי יכול לראות גם אח"כ בכל זמן שירצה במעגל הסגור ששומר בתוכו את כל נתוני הראיה. וכיון שכן רשאים השכנים לעכב התקנת עין אלקטרונית זו.

שדירורן מקפידים על זה, יכול לעכב. שהרי אם ישב מאן דהוא בשטח הכניסה לבנין כל יום, אף שלא יעשה כלום רק יבט על הנכנסין ויוצאין בלי הרף, ודאי ימנעוהו מכך דיירי הבנין, וקורין לזה כיום גזל הפרטיות, ולכן פשוט שיש מקום בענין זה למנוע.

עוד יש לדייק בדברי הרא"ש ב"ב פ"א סימן ו', שדן לאומרים דלא מהני מנהג שנהגו בחצר שלא לגדור ויכולים השכנים לכופ זא"ז, ושאיני מגינה דמהני. וכתב וז"ל, בחצר דתדירי ביה בתשמיש צנוע וגם משתמשים שם בכניסה ויציאה נפיש ניוקא מהיזק גינה, וכן עיקר, ע"כ. ויש לעיין בכוונתו, מאי מעליותא דמשתמשים שם בכניסה ויציאה. ובפשטות כוונתו משום שהעוכרים שם תמיד מביטים, לכן יש לכופ על עשיית מחיצה, אבל הלשון משתמשים נראה דקאי על הניזק שהוא משתמש בכניסה ויציאה ומפריע לו שמסתכלים עליו. והיינו שגם לשימוש כזה הוי היזק ע"י ראייה.

ואפילו יאמר אדם שלמעשה קשה לחדש היזק כזה שלא נזכר בגמרא, נראה שיש לאסור מצד חוסר צניעות שבדבר לפי הענין. ויעויין ביד רמה בב"ב פ"ג אות ר"פ שכתב רד"ק דלא יפתח אדם פתח כנגד פתח, איסורא נמי איכא משום צניעות דנשי, ובוה לא שייך למחול, ולכן לא שייך חזקה בזה. ובחקרי לב חו"מ ח"א סו"ס צ"ח חידש דעיקר הטעם של היזק ראייה הוא משום צניעות דנשי. וכתב שאף שהרמב"ם ב"ב ג"ט. כתב או משום עין הרע או משום צניעות, עיקר הטעם הוא משום צניעות. והביא שם להוכיח כן מדברי הרשב"א חלק ג סימן ק"ס שכתב לגבי ישראל הביא מכא עכו"ם וז"ל: אם החזיק ישראל בחלונות על אותו העכו"ם, ובא ישראל וקנה מאותו העכו"ם, לא אמרינן הרי הוא כעכו"ם, ויהא מוחזק בחלונות, דההוא ישראל נמי שלא כדן החזיק, אלא שהעכו"ם לא מצי מעכב עליו בדיניהם, משום דעכו"ם לא חייש לצניעותא, אבל ישראל זה, שקנה עכשיו הקרקע, יעכב עליו, ויכריחנו לסתום חלונותיו, עכ"ל.

ועיין בקהלת יעקב [ב"ב סימן ה'] שכתב וז"ל, בעיקר דין היזק ראייה איכא שלשה ענינים. היזק לגופו, היזק

לפתוח חלון מעבר לרה"ר, כיון שבלא"ה רואים אותו בני רה"ר. וכתב המחבר שם: ואע"פ כן לא יפתח אדם חנות כנגד פתח או חלון חבירו, מפני שזה היזק קבוע תמיד, שבני ר"ה עוברים ושבים ואינם מביטים בו תמיד, וזה יושב בחנותו כל היום ומביט בפתח או בחלון חבירו, לפיכך צריך להרחיק עד כדי שלא יהא יכול לראות בו כלל, ע"כ. חזינו שכל מקום שבא שכן לעשות פעולה שממנה מתרבה ההיזק ראייה באופן יותר תמידי בחצר השותפין, יכולין למנוע זאת ממנו שלא יעשה כן.

חצר השותפין בזמנינו

ואף שיש מקום לומר שאינו דומה חצר שבזמן חז"ל לחדר המדרגות של ימינו, שבזמן חז"ל היה משמש החצר לכביסה ועוד שימושים כיו"ב שצריך להם הצניעות, והיה רוב תשמישן בחצר שהיה לפני הבית כמ"ש רש"י בסוכה י"ז. וכן כתב ביד רמ"ה ב"ב ז. (אות ס"ח) וז"ל, דכי אמרינן דהיזק ראייה בחצר שמה היזק, בחצר דפתיחי לה בתים וכיוצא בהן דחזיא לדירה, אבל חצר שאין בית וכיוצא בה פתוח לתוכה דלא חזיא לדירה לית בה היזק ראייה דכקרא בעלמא דמיא, ולא עדיפא מגגין שאין עשויין לדירה דלית להו היזק ראייה, ע"כ. וכן נראה מהש"ך סימן קנ"ג דבחצר שאין סמוכה לבית אין בה היזק. משא"כ כהיום שחדר המדרגות משמש למעבר בלבד, אפשר שאין יכול לטעון על המרחיב שדה ראייתו בשטח הכניסה לבנין. וכן נפסק לגבי פתיחת חלונות לחצר השותפין דהיום, וכן כתב החזו"א ב"ב סימן י"ב סק"ג וז"ל, וזה תלוי במנהגא שאם מנהג המקום שכל אחד פותח חלונות לחצר סתמא הכי הוא, ואצלנו שאין אנו רגילין בתשמיש צנוע בחצר נראה דכסתמא הוא על דעת לפתוח חלונות, עכ"ל.

מ"מ נראה דכל זה אינו, דאם אמנם לגבי פתיחת חלונות אין שכן יכול לעכב ולטעון שהדבר מפריע לשימושיו כיון שאין החצר עשויה לשימושים אלו שהראיה מזקת להם וכנ"ל, ולכן היום אין יכול לטעון שמפריעים לכביסה וכו' כיון שלא נשתתפו בחצר לשימוש זה. אבל עדיין יכול לעכב אם הדבר מפריע לשימוש שהחצר או חדר המדרגות עשויים לו, דהיינו הכניסה והיציאה, ואם נגרים נזק ואי נעימות ע"י פעולת השכן, והוא המעקב התמידי אחר זמני יציאה וביאה שלו ושל ב"ב, שזה דבר

תשובה

אין בעל מרפאה רשאי להתקין מעגל סגור בכניסה, והשכנים יכולים לעכב עליו, ואין לחייבם לסמוך על התחייבותו שלא להפעילו רק בשעות המרפאה. באם ירצו השכנים, מהיות טוב, יתקינו בכניסה מתקן נעול באופן שהפעלת העין תהיה תלויה ביד השכנים, וברצותם יהא מופעל בשעות שאין להם נזק בדבר.

פסקי בית דין ירושלים לדיני ממונות ולביור יוחסין - כרך ז' - עמ' רמז

זכותו של שכן למנוע פתיחת חלון בקיר שבחצרו

עד א' ע'

עד ב' ע' ע"י ב"כ עו"ד י. מנדל

נושא הדיון

ע' תובע מב' לסתום את החלון שעשה בקיר החוצץ בחצר שבינו לביתו. הוא טוען שעד היום חצץ ביניהם קיר לכל ארכו, כשמחצית גבהו מלמטה היתה בנויה קיר מצופה אבן, ומחציתו העליונה בנויה עץ. כעת בנה ב' קיר לבנים במקום קיר העץ, והשאיר בו שתי חלונות.

טוען ע' שהוא מתנגד להשאת החלונות משום שייגרם לו מהן חזק ראייה, דבר שנמנע עד היום ע"י קיר העץ שהעמיד במקום לפני ארבע שנים באופן קבוע, שהסתיר וחצץ בין שתי החצרות ללא חלונות. ומלבד חזק ראייה יגרמו לו החלונות הרגשת חוסר פרטיות בחצירו כל אימת שמעבר לחלון, גם אם יהיה סגור ואטום, יראו דמויות מסתובבות. ב' משיב שהשאת החלונות נעשו בגלל בטיחות: מכיון שבקיר הפגמים של החצר קיים פתח מילוט מהמקלט, לפי החוק חייב להשאיר חלון מאותה חצר לצורך מילוט למקלט ומהמקלט. החלון השני נעשה לאיזוורד היונקרס המשמש לחימום דירתו. ע' משיב שפתח המילוט מהמקלט יכול להיות דרך דירתו של ב', ולא דוקא דרך דירתו של ע'. על פתח האיזוורד ליונקרס טוען ע' שדרכו יכנסו לביתו גוים וריחות מהיונקרס, ובמקום החלון לחצירו, יכול להתקין פתח איזוורד כלפי מעלה.

על טענת חזק הראיה מהחלון בקיר החוצץ, משיב ב' שבין כך יש במקום חזק ראייה מהחלונות של בתי השכנים שכולם משקיפים אל תוך החצר הפתוחה של ע'. ע' משיב שאינו דומה חזק ראייה מרחוק לחזק ראייה מבית סמוך, ומסתמך על הסמ"ע סי' קנד ס"ז ונתחייב שם ס"ק כא. עוד טוען ע' שב' בנה את הקיר החוצץ על גבי כל הרוחב של הקיר שהיה קיים שם, שיחצי מעוביו שיירך לו. הוא טוען שהיה עליו לצפות את הקיר באבנים, ולא בטיח ושפרץ כפי שעשה, משום שכך בנויים כל הקירות בבנין. אם ירצה עכשיו להוסיף ציפוי אבן על הקיר שנבנה יבלוט האבנים לתוך החצר שלו ויצמצמו את גדלו הצר בלאו הכי. ב' משיב שלפני שבנה את הקיר שאל את ע' כמה לצפות אותו, ועל פי תשובתו עשה. כעת אם יצטרך לשנות את הקיר יצטרך לקצץ בנג המה, וזו השקעה גדולה. הוא מוכן לצפות את הקיר באבן, ומצהיר שלא יבלוט יותר משלושה סנטימטרים. ע' מכחיש שהסכים לציפוי טיח ושפרץ לפני הבניה. בית הדין בקר במקום והתרשם מקרוב במה דברים אמורים. הוא גם שמע שע' שומר לעצמו את הזכות לבנות תקרה לחצירו, וב' לא התנגד לכך.

פסק דין

- א. זכותו של ע' לדרוש מב' את סתימת החלונות בקיר החוצץ שבין החצרות שלהם. פתח המילוט יבנון דירתו של ב'. איזוורד היונקרס יעשה ע"י צינור כלפי מעלה.
- ב. בהסכמת ב', ע' יוכל לממש את זכותו בעתיד לקרות את חצירו בלי כל התנגדות.
- ג. ב' רשאי ליצור חלון עליון ב-20 ס"מ שמתחת לתקרה, לכל ארכו של הקיר. החלון יהיה קבוע וסגור ותהיה בו זכוכית אטומה, וישמש לבניית אור עמום לחדרו החדש של ב' מכיוון דירתו של ע'. חלון זה לא ימנע בעתיד מע' לממש את זכותו לבנות תקרה על חצירו, למרות שיחשיך בכך את החלון האמור.
- ד. על ב' לצפות את הקיר בצד החצר של ע' באבנים ירושלמיות, עד 20 ס"מ מתחת לתקרה, ומשם, כאמור על התקרה יהיה חלון קבוע. כל עובי הקיר ייבנה בעובי הנדרש הקודמת.
- ה. העובי של התקרה לצדו של ע' יצופה בקרמיקה מתאימה ע"י ב'.
- ו. בית הדין פונה לשני הצדדים להשקיע את אש המחלוקת, והאמת והשלום אהבו, ושארית ישראל לא יעשו עוולה.
- ז. אברהם דוב ליון, אב"ד (-) יהושע ווייס (-) שמואל חיים דומב (-)

השאלות לדיון

- א. כשיש חזק ראייה מרחוק, האם מותר להוסיף חזק ראייה גם מקרוב.
- ב. האם 'איבוד פרטיות' מחמת דמויות שמסתובבות מעבר לחלון אטום, נחשב כמו חזק ראייה.
- ג. האם חלונות אטומים מהווים פתרון לחזק ראייה.
- ד. האם נאסרה פתיחת חלון משום חזק ראייה כשהיא בגובה מעל ארבע אמות שאי אפשר לראות ממנו אלא ע"י טיפוס על גבי כסא או סולם.
- ה. האם מנהג המדינה המחייב באופן בניית מחיצה בחצר הוא המנהג בבית בתים או בבניית מחיצות בחצר.

תשובה

א. במשנה ז"ב ס' א ונבנ' ס: פותח אדם פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון לראות הרבים, מפני שאומר לו סוף טוף הרי אתה לרץ להלטענע מבני רשות הרבים. וכתב הרמב"ם שכנים פ"ה ה"י שאומר לו הריני כאחד מבני רשות הרבים. וכתב בשו"ת הרא"ש כלל ק ס"ג וי"ג ז"ב שם הראשון דכל שיש רשות לרבים להלך שם, אין אדם רגיל לעשות כנגד הפתח או החלון דברים שנלעגו, ולכן מותר חצירו לפתוח כנגדו.

ובנידון דידן, אמנם נכונה טענת ב' שהחצר הפתוחה של ע' נשקפת מחלונות הבתים שמסביב וכן מהטיילת שצדחה העלויה, וכן כן נמנע מע' להשתמש בחצר בדברים שנלעגו, אך מהחלון שבונה ב' מנוסה כך, נראה שז"ה י"ש לפנות את המחיצה החדשה באבן ירושלמית.

ב' צוידו של חזק ראייה כתב הסמ"ע סי' שעה ס"ק ד שהוא משום מניעת ההשתמשות ולא שמזיק בפועל. וע"י אבן האבן שכנים פ"ה ה"י צויד דעת הראשונים שהביא המ"מ שם פ"ה הי"ב באחרים שחלקו בשכנת החלוקה לא חלקו על דעת שיתקן לסלק החלון, אין השני יכול לומר פתח חלונותיו שם כהם חזק ראייה, שהי"ק ראייה אינו משום שמזיק בפועל, שהרי יכול לטעון לא אצטו ולא חזיקו, אלא שהי"ק הוא שמונע את ההשתמשות של חצירו בחצר מחוץ חשש שזה חזק ראייה, ואע"פ שמונעת ההשתמשות אינה אלא גרמא, הרי גם גרמא נזקקו אינו אלא פטור אבל חסור לעשותו. אך זה אינו קר כשם שבעל החצר זכות ההשתמשות בחצר, אבל באחרים שחלקו י"ש לשיטתו זכות ההשתמשות אור, ולמה יטול בעל החלון ההשתמשות בחלון ככדי שיוכל בעל החצר להשתמש בשל. אמנם לדעת החולקים שהוצאו ברמ"א בשו"ע סי' קנד סע"ו כי שיוכל לכופו לפתוח חלון, חזק ראייה הוא חזק ממש בשעה שרואה, וכיון שבעל החלונות אין לו זכות בחלונותיו יכול בעל החצר לכופו שלא יחזיקו בחצרו. וע"י צוה בחי' הברש"ש ז"ב סי' א אות ה וחזון יחזקאל ז"ב פ"א ה"ה.

ונפ"מ כשפוסט החלון בזכוכית אטומה שאינו רואה דרכו בשעה שחצירו משתמשת בחצירו, שאם יסודו משום שמזיק בשעה שרואה, באופן כזה אינו מוזק, גם אם גורם לחצירו הרגשת חוסר פרטיות שמונע ממנו את השימוש החפשי בחצר. אבל אם יסוד חזק ראייה הוא משום שמונע מחצירו מלהשתמש בחצירו, גם כשפוסט בזכוכית אטומה, י"ש יסוד לטענתו שכיון שנקשפות ממנה דמויות שעוברות לידה, גורם הדבר להרגשת חוסר פרטיות בחצר, ומונע מבעל החצר להשתמש בה דברים שנלעגו, ודו"ק כהחזק ראייה.

ג. בפתי"ס סי' קנד ס"ק ט: ושמעתי דרב אחד פסק דה"ה אם היה חלון של זכוכית קבוע במסמרים מסביב, אינו רשאי לעשות זכוכית שיוכל להפתח ולסגור, כי אינו דומה הראיה דרך זכוכית להראיה בעת שהחלון פתוח. ופתי"ס אצקת רובל סי' קכ"א: על דבר ראוין שרואה לפתוח חלון על גינתו של שמעון ומניח לפניו שמונת של זכוכית והלה מעכב עליו משום חזק ראייה מפני שמונעת של זכוכית צדוק הימים נשכרת. ועוד טען שמעון שהיוס או מחר יראה לבנות בגינתו בעד החלון ורואין יעכב עליו מפני שמאפיל על חלון, ואף אם יכתוב לו שטר אולי יאבד. והש"ב. נראה שדעתו דחזק ראייה אינה טענה, מפני שמונעת של זכוכית הוא מחילה להחזק ראייה, שהרי מפסקת ומואלה היא צפני העין, ואזוה שמונעת פתוחה יפה ולא ישרא צה שום נקב שיהיה צו חזק ראייה, ואין לחוש שמה צדוק הימים יעכב, שהרי במחילה קיים מספיק למנוע חזק ראייה כמ"ס הרמב"ם ז"ב פ"ה משכנים ה"טו, ומחילה קיים עשירה ליתפח בזמן מועט כמו מחילת זכוכית, ואדרבא אפשר יותר מתקיימת מחילת זכוכית מפני שנוהר עליה שלא תשבר. וראיתי במקומות הרבה שעשים שכה של צדוק לפניה להגן צפני אצנים שזרקים הנערים לפעמים, וכן נכון לעשות וכו'. אבל מה שטען לעכב עליו מפני שכשיצאו הוא לבנות יעכב עליו ראוין, טענה היא והדין עמו. עכ"ל.

ובנידון דידן, גם אם חזק ראייה יפטר ע"י חלונות סגורים ואטומים, וכמו שכתב האצקת רובל, עדיין קיימת טענת ע' שהחלונות יגרמו לו הרגשה של חוסר פרטיות כל אימת שיראו ממנו דמויות שמסתובבות בעבר השני, ויבלי אות. מה גם שלפי טענת ב' לרץ חלון לפתח מילוט מהמקלט ואי אפשר לעשותו גורם בקביעות. ע"כ נראה שאין להמיר לצי' לעשות חלונות בקיר החוצץ. אך ניתן לבוא לקראתו ולהמיר לו לקבוע חלון אטומה לארכו של החלק העליון של הקיר, כמנהג שלא יוכל לחזק להחזק לקריו החצר של ע' כטענת הפוסט של החלון. ומכיון שכתב הדבר במשנה ז"ב, שהעתק ממנו נשמר בחזק בית הדין, צא על פתחונו החשש שכתב באצקת רובל אולי יאבד השטר.

ד. בגמ' ז"ב ט"ז א' אמר רבי ירמיה למטה מד' אמות י"ש לו חוקה ויכול לפתוח, למעלה מארבע אמות אין לו חוקה ואינו יכול לפתוח. ורבי אילעא אמר אפי' למעלה מארבע אמות אין לו חוקה ויכול לפתוח וכו', דא"ל ימינך דמותה שרשיפה תותך וקיימת וקא חזית. ופסק הרמב"ם שכנים פ"ה ה"ה ושו"ע סי' קנד סע"ו: מי שצא לפתוח חלון לחצר חצירו בין חלון גדולה בין חלון קטנה, בין למטה בין למעלה, בעל החצר מעכב עליו, שהרי אומר לו מזהק לי בראיה, ואע"פ שהיא גבוהה מעלה כסולם ותראה. ובחי' הרמב"ם ז"ב ס: ואיכא דמקשי מ"ס כה"א דהייסין, ומ"ס גבי חצר דתנן למעלה מארבע אמות אין מחייבין אותו לבנותו. טעמא דמילתא דלא עבדי איניס לאותו שרשיפה בחצר. ועוד דבבבא חצירו רואה ומתירא ממנו, אבל בבבא חצירו רואה ואינו מתירא ממנו. הרב אב"ד ז"ל. ע"כ.

לפי"ז צוידן דידן שעד הבניה האחרונה של ב' היתה החצר משני הצדדים צלתי מקורה אך צמחילה שביניהם היו קרשים שהללו ולא ניתן היה לראות מתוך אחת לשניה אלא ע"י עמידה על כסא, מכיון שבי' סגר את החצר שלו במחילה ותקרה וחלקו עומד להיות בית, באופן זה אינו רשאי לפתוח חלון אפילו הוא גבוה שצלי שרשיפה אי אפשר לראות ממנו, וכמו שכתב הרמב"ם או משום דכל זמן שהיתה חצר אין אדם עשוי לאותו שרשיפה, וכעת שהיא בית חוששים לזה, או משום דכל זמן שהיתה חצר אם היה עומד על שרשיפה חצירו רואה ומתירא ממנו, אבל בבבא חצירו חצירו רואה ואינו מתירא ממנו.

ה. פסק הרמב"ם שכנים פ"ה ה"י ושו"ע סי' קנד סע"ד ע"פ משנה ריש ז"ב רוחב כותל זה כמנהג המדינה שנהגים השותפים לבנות כשחולקים ביניהם, ואפי' נהגו לעשות מחילה ביניהם בקנים ובהיון ובלבד שלא יהיה זה אייר שישתכל ויראה את חצירו. וברמ"א: ואם אין מנהג ידוע בעיר יתקן כפי ראות עיני הדיון על פי מומחין. וכתב צדק הגולה ס"ק ג' כי הרב הגדול פירש ז"ל לפי מנהג המדינה מה שנהגין השותפים לבנות כשחולקין ביניהם, ואינו רואה לומר לפי מנהג שאר בניי המדינה. וכתב בהג"ר שם שכי' הרא"ש, אבל הרמב"ם חולק. וכדברי הרא"ש כתב גם הרשב"א הוצא בשמ"ק שם, וכן ביד רמ"א. ואולי כדעת הרמב"ם כי הראשון שם כשם י"א, וכתב שם דברי תימה. ונפתק הדין שם אם לעת הרמב"ם הכוונה כמנהג בני העיר כמותל כמותל או כמותל חצר. ובהגות הדין על הרא"ש כתב שדעת הרמב"ם כבניי העיר.

ובנידון דידן שמנהג העיר לנפות את הבתים באבן ירושלמית, וגם המחילה שהיתה צויה בחצר היתה מנוסה כך, נראה שז"ה י"ש לפנות את המחילה החדשה באבן ירושלמית.

יסוד ההיתר לבנות בזמננו בנין ממוך לבנין ונמצא שיש בבניינים חלונות ומרפסות נגד חלונות שזה איסור חמור

שאלה

רבים שואלים על מה יסוד ההיתר שבונים בכל השכונות בניינים סמוכים לבניינים וחלונות ומרפסות, בבנין אחד הם כנגד חלונות הבנין הסמוך, והרי מבואר בגמרא (בבא בתרא ס' ע"א) שזהו איסור חמור.

ולומר דסמך על המנהג הקבוע שנתפשט בכל הבניינים שהקבלנים מתקינים תריסים, ועכ"פ זה פשוט שקבלן שלא יעשה תריסים, הרי לא יקנו ממנו דירות, וילע"ע בזה, א"כ הרי בלאו הכי נתרופף טענת היזק ראייה, וי"ל דמהאי טעמא נאפי' אם לא נדחוק כמשנ"ל באות י"ג גם אין לחוש למש"כ הרשב"א הנ"ל ולא מהני מנהג, דכיון שהמנהג שעושים תריסים שוב אין בזה פירצת גדרי הצניעות.

וע"ע שו"ת משאת משה (חור"ס סי' ס') דהתיר פתיחת חלונות נגד חלונות, באופן שעושה מחיצת נסרים לפני החלונות, מחמת המנהג שנהגו כן הדיירים, ומבואר בדבריו שם דאפי' נימא דחיישינן לשבירת המחיצה וכטענת הפוסקים שנתבארו באורך בסי' י"ב, מ"מ כיון שהמנהג לפתוח חלונות נגד חלונות עם בניית מחיצה קבועה לפנייה סגי בהכי, ואע"פ דאיהו מיירי במחיצה קבועה שעושה פותח החלון, ולא בתריס שיש לניקוז ושעומד פתוח רוב היום, מ"מ זכר לדבר איכא דמנהג מהני ככה"ג אף בחלון נגד חלון, ובפרט דכשרוצה לעשות שימושים צנועים יכול לסגור התריס ודו"ק היטב, ויש להאריך בזה ואכ"מ. ואולי מהאי טעמא גופא שבונים בניינים סמוכים, החליטו להוסיף למפרט הטכני של הבנייה גם תריסים לכל חלון ודו"ק.

אמנם נראה דאחד שרוצה להוסיף לדירתו תוספת בניה, שעל ידיה

יתווסף היזק ראייה לדיר לדייר [בבניין ממולו, דאילו באותו הבניין וודאי יכול לעכב, כיון דפותח חלון על המגרש המשותף לשניהם, וכתוצאה מכך מקפח את אחד השותפין שביארנו בסי' ז' שא"א לעשות כן] דבזה לא מהני המנהג הנ"ל, כיון שבוזה כמדומני שלא פשט המנהג לבנות חלונות בתוספת בניה והרחבת דירות, באופן שמזיקות בראיה את הגרים ממול, ובכה"ג וודאי שיש מקום לדייר הדר ממול תוספת הבניה לתבוע בד"ת את הבונה, ויש לדון היטב בטענותיו, ובפרט לפמשנ"ל דיסוד המנהג שנפשט לבנות בניינים מול בניינים, הוא חלק מתרבות הדיור הנהוגה כיום וכנ"ל אות י"א, הרי פשוט שתוספת בניה פרטית של דייר אין לזה שום תועלת לתרבות הדיור הנהוגה או תועלת לתכנון בניית שכונות להרבה דיירים, ולכן לא שייך בזה המנהג.

רק שמרחיקים בנין אחד מהשני כשמונה מטרים [ויש מקומות ששישה מטרים] ויותר מכך לא דורשים רשויות התכנון והבניה [וע"י לקמן סי' ט"ז] שחידשו שזה גם המרחק הנדרש ע"פ ההלכה] והיינו שבמרחק כזה מתירים לבנות חלונות ומרפסות, כנגד חלונות ומרפסות של הבנין הסמוך, וכיון שזהו המנהג, כבר כתב המהריט"ץ דהולכין אחרי המנהג, והוסיף שמרחיק מקום לא בא לידו מעולם שום תביעת היזק ראייה, ואף שהוא מיירי מריחוק מקום הרבה, מ"מ כיום שהמנהג שברחוק שמונה מטרים אין מקפידין על חלונות כנגד חלונות וכדו', שוב יש להתיר זאת ע"פ הלכה ודו"ק היטב.

עוד יש להוסיף שכיון שכן הוא המנהג, הרי פשוט [ונכך הוא האמת] דכל מי שקונה דירה בבנין מגורים משותף, יודע שביום מן הימים יבנו בשטח הסמוך לבניינו, בנין נוסף, שהאדריכל ומהנדס הבניה יתכננו בו את מיקום החלונות והמרפסות כאוות נפשם [ובמקום הצורך], ולא יתחשבו [כמעט] במיקום החלונות שבבניין ממול, א"כ הרי על דעת כן בא לגור וקנה דירתו, ואין ביכולתו למנוע הבניה בטענת היזק ראייה ודו"ק.

ועוד יש לצרף דברים בזה ולדון דכיום הרי בכל חדרי המגורים, וברוב המקומות אף בסלון וחדר האורחים, מתקין הקבלן תריסים צמודים לחלון [ובחדרי השירותים והאמבטיה מתקינים בדרך כלל חלונות זכוכית אטומים, וע"י בסי' י"ב אות י"ז שזכוכית אטומה מספקת למנוע היזק ראייה וכש"כ בנידוננו ודו"ק] וכשאחד רוצה לעשות שימוש צנוע וכדו' בדירתו, הרי יכול לסגור התריס ולעשות בכיתו כאוות נפשו.

ואם כן כיון שפשט המנהג וכל הקבלנים מתקינים תריסים [וקבלן שלא התקין תריסים בחלונות, יש אולי מקום לחובעו בד"ת תורה, אפילו באופן שבמפרט הטכני הנספח לחוזה לא מופיע שמתחייב לעשות תריסים, ואע"פ שהקונה לא דרש מהקבלן שהתקנת התריסים תופיע במפרט הטכני, יש לומר בפשטות שלא הבחין בכך, וכיודעין קאמינא דהרבה אנשים כלל אינם קוראים את החוזה, בפרט בקוני הדירות בעמותות השייכות לחוגים שהקונה נמנה עמם ואכ"מ, ואע"פ שפשוט שאי קריאת חוזה אינה טענה כדבירנו בספרנו חלק א' סי' י"ט ע"ש היטב, מ"מ ככה"ג יש לדון

והנראה בזה דיעויין בשו"ת מהריט"ץ צהלון (ח"ב סי' רנ"ג) דז"ל נדרשתי לאשר שאלוני לבי ורעיוני, זה כמה נסתפקתי אם יש שיעור להיזק ראייה, כי כפי מה שנראה פשוט אין מקפידין אלא דוקא כשפותחין חלון על חצר חבירו הסמוך לו, אבל אם יש חצר רחוק הרבה, וזה קבע לו חלונו בביתו, אין מוחה, דאם לא כן אין לדבר סוף, דשלטא עינא אפילו כמה מילין, וזה אין הדעת טובלו, שמי שהוא דר בסוף העיר, יערער על מי שפותח חלונות בראש הומיות [כמרכו העיר, או בקצה השני של] העיר, הרחק כמה מילין [ושם האריך בתשובה לד"ן בזה, וסיים בזה"ל] וכבר ביארנו שאם יש מנהג בעיר הולכין אחריו, ובארצנו צפת מעולם לא שמענו ולא בא לדינו תביעת היזק ראייה בריחוק מקום הרבה עכ"ל, וע"ע שו"ת שמש צדקה חו"מ (תשובה ל"ד סי' א') שהביא להמהריט"ץ והכריע כדבריו ודו"ק.

ויימר לן המהריט"ץ דמנהג מהני להתיר היזק ראייה.

אולם לדינא ברור לענ"ד דמש"כ המהריט"ץ והשמש צדקה דמנהג קבוע מהני בהיזק ראייה י"ל דה"ה בחלון נגד חלון ודו"ק, ובפרט דצא וראה שכולם נוהגים כן, ובכל השכונות בכל הערים [גם כאילו שנבנות בהכונות גדולי תורה ויראה] מתוכננות ונבנות בניינים כנגד בניינים ואין מי שמקפיד על חלון נגד חלון

והסיבה למנהג - לבנות בזמננו בניינים כנגד בניינים - נעוצה אולי בכך שכל צורת הדיור השתנתה בעשרות השנים האחרונות, דבגלל ריבוי האוכלוסיה ומחסור קרקעות נוגם בכדי להחיל את עלויות הדירות ושקולים נוספים הפסיקו לבנות לכל אחד בית פרטי משלו ויצר צמודה, ומצופפים היום כמה שיותר דיירים בבניין אחד ובאיזור אחד נוגם אצל החילוניים בונים מגדלים רבי קומות, וגורם נוסף לכך הוא תרבות החיים והרצון להתגורר בקירבת מרכזי קניות ומרכזים תורניים וקהילתיים, וכדי להצדיק את קיומם של המרכזים והבסיס הכלכלי שלהם, ההכרח מחייב שבאיזורים הסמוכים יתגוררו כמה שיותר אנשים, ולכן בונים הרבה בניינים באיזור אחד, וההכרח בל יגונה לבנותם סמוכים אחד לשני.

פתיחת חלון מעל מרפסת שכנו

ראשית הדברים צריך להדגיש **דבאופן** שבלאו הכי יכולים העוברים והשבים ברחוב וכן דיירים בבניינים סמוכים שגרים מול המרפסת, לראות את שימושי במרפסת הפתוחה לעין כל, ככה"ג כבר ביררנו כמה פעמים [ע"י לעיל סי' י"א] דליכא טענת היזק ראייה, ומקור הדברים בב"ב (דף ט"ז ע"א) סוף סוף הא בעית איצטנועי מבני רה"ר ע"ש.

אמנם היכא שהמרפסת בנויה מאחורי הבניין וכד' שאין העוברים ברחוב יכולים לראות לתוכה, או שיש פינה מסוימת במרפסת שאי אפשר לראות לתוכה, וכעת רוצה שכיניו לפתוח חלון בקומה העליונה מעל המרפסת שאם יוציא ראשו דרך החלון יוכל לראות הדק היטב את כל שימושו שם, ככהאי גוונא הרי פשוט לכאור' שא"א להתיר לו הפתיחה מן הטעם הנ"ל, דהרי שכנו מוסיף לו היזק ראייה, דעד עכשיו לא יכלו השכנים לראות היטב לתוך כל המרפסת, וגם העוברים והשבים ברחוב לא יכלו לראות, ולא היה צריך להסתתר ולהצטנע בעת שימושו במרפסת, וכעת צריך לעשות כן.

אמנם הא גופא יש לדון האם במרפסת ישנה טענת היזק ראייה דהרי מרפסת פתוחה לא הוי כחדר בתוך הבית, ואפי' לא הוי כחצר שבזמן הגמ', דהרי רש"י כתב בריש ב"ב (דף ב' ע"א בד"ה השותפין) וז"ל שכל חצירות ששנו חכמים לפני הבתים הם, ורוב תשמישן בחצר עכ"ל, ופשוט שא"א להגדיר המרפסת כמקום שרוב שימושו בו וזה פשוט.

ויש לעיין היאך צריך לדון ולדמות דין המרפסת, האם לגג העשוי לדירה שיש בו היזק ראייה, או לגג שאין ראוי להשתמש בו שימושי דירה ושימושים צנועים, דאין בזה היזק ראייה, דכמדומה שמרפסת אינה עשויה לדירה בשום אופן, אמנם מכל מקום ראוייה להשתמש בה, וכמה פעמים משתמשים בה לצרכים מסויימים וקשה לענ"ד להכריע בזה.

ובעוד שאני מסתפק ועולה היאך לדון ולהגדיר את המרפסת, בינותי בספרים ומצאתי בשו"ת בעי חיי (חרי"מ ח"ב סי' מט) דז"ל השואל שם [והוא ניהו המהר"י אלגאזין] (בתורה"ה ואם) מאחר שזה אינו רואה אלא איצטבא אחת קטנה שלפני פתח הבית, שאינה תשמיש לתשמישי הבית,

אלא לאכול או לשכב שמה כמנהג שנוהגין בימות החמה שם, ודאי ליכא טענת היזק ראייה, שכן כתב הרב המופלא שבסנהדרין בספר כנסת הגדולה (חרי"מ סי' קנ"ד הגהות טור אות כ"ו) וז"ל ואני אומר שאם הפתח שכנגד הבית [החנות] אינו נוכח הבית [תקנתי הגירסא ע"פ הנוסח בכנה"ג שלנו] ומגלה [היינו שאינו מגלה ודו"ק] מסתורי הבית, אינו היזק ראייה לכו"ע והביאו משם מהר"ם גאלנטי ז"ל [והוא בתשובותיו (סי' ג') יעו"ש] וכן בנדון דידן שאינו רואה מהבית עכ"ל.

ועל זה השיב הבעי חיי שם (כד"ה ומ"ש השואל) מה הדמות יש זה [היינו מה הדמיון בין דברי המהר"ם גלאנטי לזה נדברי מהר"י אלגאזין, התם [בנדון המהר"ם גלאנטי] אין עושה לו היזק ראייה כי אם בבית, וכל שאינו רואה מסתורי הבית אינו נקרא היזק וכו', אבל בנדון שלנו [האיצטבא] מה איכפת לנו מן הבית, כיון דעושה היזק ראייה לאיצטבא שלפני הבית, ועם שהשואל מיעט היזק ראייה זו, אני אומר שעיקר היזק ראייה הוא זה, שידוע שבעת הזאת לבד זמן החורף הקשה, כולם תשמישם אינו אלא באיצטבאות הללו לאכילה ולשכיבה, ומה היזק ראייה יותר מזה שאם אוכל באיצטבא ראובן רואהו, ואם שוכב שם ראובן רואהו עכ"ל.

הרי דנחלקו שם המהר"י אלגאזי והבעי חיי, דהמהר"י אלגאזי ס"ל דהאיצטבא לית ביה היזק ראייה כיון שאינה תשמיש לתשמישי הבית אלא לאכול שמה או לשכב שמה בימות החמה, אמנם הבעי חיי שם ס"ל דכיון דבעיר ההוא היה מנהגם שחוץ מזמן החורף הקשה, כל תשמישם אינם אלא באיצטבאות הללו לאכילה ולשכיבה, לכן אסור להזיק שם בראיה ודו"ק.

ולענ"ד נראה שמרפסת פתוחה בזמננו דמיא לאיצטבא שדנו בה הגדולים הללו, ואם כנים הדברים הרי שם

לא חלק הבעי חיי על המהר"י אלגאזי רק מהאי טעמא ששם היה מנהגם שכל תשמישם אינם אלא באיצטבאות הללו, וא"כ לענ"ד ברור דמרפסת פתוחה בזמננו אי אפשר בשום אופן להגדירה כדבר שכל תשמישם אינו אלא בו, ואוכלים ושוכבים שמה "בקביעות", ועיין היטב בזה, וא"כ לכאורה לפ"ז נראה דאכן אין במרפסת פתוחה משום היזק ראייה, ואף על פי שקורה ולפעמים נח במרפסת או אוכל בו, מ"מ א"א להגדירו כדבר שכל תשמישו אינו אלא בו ודו"ק היטב.

מה עוד שבזמננו כל הבניינים נבנים באופן שהחלונות פתוחים מעל המרפסות, וצא וראה ברחובות העיר שכמעט מעל כל מרפסת בנויה בקומה מעליה [או בבניין ממול] חלון, שיכולים לראות דרכה לתוך המרפסת, וזה כבר ביארת כמה פעמים [ע"י סי' י"א באורך] שהמנהג קובע בדין היזק ראייה וכמש"כ להדיא המהריט"ץ, והיינו דהמנהג מברר לנו דבכהאי גוונא לא מקפידין על היזק ראייה, וא"כ כיון שהמנהג שלא מקפידין על היזק ראייה במרפסות פתוחות, שוב אינו יכול לעכב על שכיניו שלא יפתח חלון מעל המרפסת בטענת היזק ראייה, כיון שהמנהג אומר לנו שאין מקפידין על זה במרפסות ודו"ק.

ועוד יש להוסיף דהמנהג בזמננו הוא לסגור מרפסת לרוב, ורוב המרפסות עשויות ועומדות להסגר ביום מן הימים [ומהאי טעמא אכן אין השכן יכול לעכב על הסגירה, בטענה שבעל המרפסת יוכל להסתתר ולראות דרך התריסים לתוך חלונות עיין היטב סי' י"ד ודו"ק] וכשיסגור המרפסת עם תקרה מעליה הרי בלאו הכי לא יוכל להזיקו בראיה ודו"ק היטב.

ואולי יש מקום לב"ד להציע לשכן העלין שמהיות טוב יתקין סורג שטוח [ולא בולט כלפי חוץ] לפני החלון באופן שלא יוכל להוציא ראשו להדיא מעל המרפסת.

תשובה:

יכול לפתוח החלון ואין טענת בעל המרפסת מתקבלת ואולי יש מקום לומר לעלין שמהיות טוב שיתקין סורג שטוח בכדי שלא יוכל להוציא ראשו מהחלון.

רשימת השיעורים - שנה ראשונה:

הדלקת נרות חנוכה	שמיטת כספים	א	קיום הבטחות
בשליחות	גורל הגר"א	ב	תמימות בספירת העומר
חיובי הנכדים בכבוד סביהם	הצלת נפש בנפש	ג	קטן שהגדיל
יששכר וזבולון	מעויות בתפילת ר"ה	ד	לא בשמים היא
קריאת שמות	בינונים תלויים ועומדים	ה	פדיון הבן בספיקות
השתנות הטבעים	קדושת שביעית בד' מינים	ו	זר בברכת כהנים
תפילין של ר"ת	הלכות מצוות בכבוד ס"ת	ז	רות המואביה ובדיני גרות
תורה עם דרך ארץ	דברים האסורים בשבת	ח	תקיעות בעת צרה
לא יסתור דברי אביו	משום השמעת קול	ט	ברכת שהחיינו בציצית
האזנת סתר	מעויות בתפילה ובבהמ"ז	י	שבת הארץ
הכותל המערבי	סנדק בשני אחים	יא	כהנים בקברי צדיקים
לא ילבש	קיום הפסמי בחירות	יב	התחלה בתפילה ובמצוות
חמא כדי שיזכה חברך	מצוה בו יותר מבשלוהו	יג	תפילת מוסף
ברכת החמה	אי הידור מצוה	יד	נדרי צדקה במחשבה
יין שביעית לד' כוסות	ברוך שפטרני	טו	יציאה מארץ ישראל
תנאי בקיום מצוות	מקדש מעט	טז	קדוש ה'
רפואה ועישון ביו"ט	פונדקאות	יז	מעשה שבת
	פדיון שבויים	יח	מאכלים עם מיני דגן

רשימת השיעורים - שנה שנייה:

אזהב ושונא	ברכת הגומל - לעוברי דרכים	נא	מדבר שקר תרחק
גר איש וביתו	לא תתגודדו	נב	וחי בהם, קביעת רגע המוות
הנה ושבעת בניה	בל תשחית	נג	חמר מדינה לקידוש והבדלה
עשרה בטבת	מצות מעקה	נד	ההנהגה במחלוקת הלכה
קדיש	ברוב עם הדרת מלך	נה	וקבלה
רפואה מגולית בשבת	או זריזין מקדימין למצוות	נז	חזקת כהונה
מזוזה במקום שאין בו ד' אמות	י"ג מדות	נו	אנכי ה' אלוך
לחם משנה	הפסק בדיבור בתקיעות ועוד	נז	גזירות פסולים
חיבור והפרדת אותיות	עינוי ביו"ב, ומצות אכילה	נח	פנים חדשות
עבד איניש דינא לנפשיה	בעיו"ב	נט	תכלת בציצית בזמן הזה
מכירת בתי כנסת	מצות חינוך	ס	תינוק שנשבה
נשים בפרשת זכור	הפטור מדבר ועושהו	סא	בגדרי בל תשקצו
על שם הפור	שיכור בהלכה	סב	צער בעלי חיים
צורות אדם ומשמשים במרום	מילה שלא בזמנה	סג	ירושלם בשררה וברבנות
אתר אינטרנט הפתוח בשבת	כופין על מדת סדום	סד	אילת - בירור גבול דרום
תאריכים ושמות לעזויים	קנין כסף - שטרות	סה	א"י
מסחר בחול המועד	סיטומתא	סו	אשו משום חציו
קו התאריך	מעשר כספים		לא תחמוד

רשימת השיעורים - שנה שלישית:

מנין י' לדברים שבקדושה	קדושת הכהנים והלויים	קא	גניבת דעת
נפילת אפים	תורה שבעל פה	קב	ספיה לקטן
כניסת כהן לבתי חולים	נרות שבת	קג	אונאת דברים

עולמות • לימוד בעיון

עולמות - תוכנית לימוד בעיון
המועדת למסירת שיעורים בקבוצות לימוד
מתוך דפי מקורות במגוון סוגיות הלכתיות ובירורי מנהגים

לסיוע בהקמת שיעורים חדשים ולקבלת דפי עזר להכנת השיעור
ניתן לפנות: 050-4102399 מ"ל OLAMOT111@GMAIL.COM

מקומות בהם מתקיימים שיעורים:

אלעד • אפרת • בני ברק • בית גמליאל • גבעת שמואל • דימונה • חיפה • טלז סיטון • יבנה • ירושלים • ישובי שער הנגב • מודיעין • מעלה אדומים
מעלות • נתניה • פתח תקוה • עפולה • צפת • קרני שומרון • רחובות • רמלה • רעננה • שעלבים • תל אביב • בסיס צה"ל • תעשייה אוירית
בדפס • הונג קונג • וינה • ונצואלה • מורנו • לונדון • לוס אנג'לס • ליקווד • מונטריאל • מיאמי • מכסיקו סיטי • ניו יורק • סאן פאולו • שיקאגו